

พัฒนาทางเศรษฐกิจ สวัสดิการสังคมแบบนี้ จึงเป็นการตามแก้ปัญหาในลักษณะของการสงเคราะห์ช่วยเหลือ และบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้ามากกว่า การแก้ปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนของประชาชนอย่างจริงจัง ทำให้เกิดการตำหนิติเตียน ผู้ประสบปัญหาทางสังคมว่าเป็นผู้ผิดปกติ มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เป็นคนชั่วช้า เลวทราม เป็นขยะ หรือกากเดนของสังคม วิธีการที่ใช้แก้ปัญหาสังคมจึงอยู่ในรูปของการลงโทษเอาผิด เอาความ จองจำ กักกัน (กิตติพงศ์ สุทธิ , 2544 , น.19)

จากความเชื่อที่ว่า ผู้เกิดมาพิการหรือเป็นคนพิการภายหลัง เป็นผลมาจากบาปกรรมที่เคยทำไว้ หรือ การถูกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ลงโทษ เนื่องจากเคยได้กระทำความผิดบางอย่าง คนพิการต้องชดใช้กรรม สภาพปัญหาและความทุกข์ยากที่คนพิการประสบอยู่เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ในเรื่องความบกพร่องของอวัยวะหรือระบบการทำงานของอวัยวะ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลทั่วไปรู้สึกว่าคนพิการ คือ บุคคลไร้ความสามารถ เป็นคนอ่อนแอ รวมทั้งมีลักษณะเป็นคนไร้คนเจ็บป่วย แม้ในรายที่สิ้นสุดการบำบัดรักษาทางการแพทย์แล้ว ผลแห่งความเชื่อทั้ง 2 ประการนี้ ทำให้คนเป็นจำนวนมากมองว่าชีวิตของคนพิการเป็นชีวิตที่ไม่มีคุณค่าทั้งต่อตัวคนพิการเองและต่อผู้อื่น คนพิการถูกแยกออกจากกิจกรรมด้านการเสริมสร้างความพร้อม เพื่อการดูแลตนเอง รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ครอบครัวสามารถเลี้ยงดูคนพิการได้จะเลี้ยงแบบให้อยู่ไปวัน ๆ ส่วนครอบครัวที่ไม่พร้อมดูแลคนพิการจะได้รับการเกื้อกูลจากชุมชน องค์การการกุศลและบรรดาองค์กรทางศาสนา

สำหรับการสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการในระยะแรกตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้แก่ผู้ด้อยกว่า โดยมุ่งแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้า ขณะเดียวกันเพื่อปลดปล่อยความรู้สึกเวทนาสงสารที่เกิดขึ้นในจิตใจของผู้ให้เมื่อพบเห็นคนพิการ โดยสิ่งที่จัดให้แก่คนพิการส่วนใหญ่อยู่ในรูปของเงินหรือเครื่องอุปโภคบริโภค ตลอดจนความช่วยเหลืออื่น ๆ ที่เป็นรูปธรรม การสงเคราะห์และจัดสวัสดิการในลักษณะนี้ ดำเนินการร่วมกันเพื่อผู้ด้อยโอกาสกลุ่มอื่น ๆ ด้วย เช่น เด็กกำพร้า คนยากจน คนชรา การเกิดรูปแบบของการสงเคราะห์ในยุคนั้นไม่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ เมื่อมี Elizabeth Poor Law สำหรับช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาเดือดร้อน ทำให้เป็นจุดเริ่มต้นของการให้ความสนใจกลุ่มบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือในประเทศต่าง ๆ เมื่อมีการปรับปรุงกฎหมายในระยะต่อมาทำให้ลักษณะของการสงเคราะห์เริ่มให้เป็นเงิน ในรูปของเงินประกัน เบี้ยเลี้ยงเพื่อยังชีพ เป็นต้น ในสหรัฐอเมริกา จุดเริ่มต้นของการสงเคราะห์คนพิการเริ่มจากการตั้ง Alm House เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ คนป่วย คนพิการ และหลังจากได้รับเอกราชจากอังกฤษ รัฐให้ความสนใจและรับผิดชอบต่อการช่วยเหลือผู้มีปัญหาในกลุ่มต่างๆ จนทำให้เกิดสถานสงเคราะห์คนพิการหลายแห่ง (กิตติยา รัตนกร อ้างจากกิตติพงศ์ สุทธิ , 2544 , น 20.)

ลักษณะสำคัญของการให้ความช่วยเหลือคนพิการ ด้วยวิธีการสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการที่ดำเนินการอยู่ในประเทศต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การดำเนินการโดยรัฐหรือเอกชน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ยากไร้ ซึ่งวิธีและบรรยากาศในการดำเนินงาน ขึ้นอยู่กับกิจกรรมทางการกุศล เช่น การทำบุญทำทาน ทำความดี หรือสร้างกุศล ตามความเชื่อของแต่ละศาสนา

2. เป้าหมายของการดำเนินงาน เน้นที่การบรรเทาปัญหาหรือความเดือดร้อนเฉพาะหน้าแก่คนพิการ และให้ความสำคัญกับการบรรลุเป้าหมายเชิงปริมาณมากกว่าเป้าหมายเชิงคุณภาพ
3. การกำหนดว่าจะดำเนินการช่วยเหลืออย่างไร เป็นบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการพิจารณาตัดสินใจของผู้ดำเนินการ
4. การกำหนดปริมาณหรือระดับความช่วยเหลือ ไม่ได้กำหนดจากสภาพปัญหาหรือความเดือดร้อนของคนพิการ แต่กำหนดจากความพร้อมของผู้ดำเนินการ
5. การดำเนินงานเป็นแบบทางเดียว ไม่ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ดำเนินการกับผู้รับบริการ รวมทั้งไม่ให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโดยเฉพาะผลที่เกิดกับคนพิการที่ได้รับบริการ ทำให้ไม่มีการปรับปรุงรูปแบบและรายละเอียดของการดำเนินงาน

## 7. แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน

การฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน คือรูปแบบหรือวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในการปฏิบัติการให้บริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่ดำเนินการโดยชุมชนเอง ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกฝ่ายในชุมชนร่วมมือประสานงาน และประสานทรัพยากร รวมทั้งการประสานใจระหว่งครอบครัวคนพิการ เครือญาติ เพื่อนบ้าน ชุมชน (หน่วยงานที่ให้บริการด้าน สวัสดิการของภาครัฐ เอกชน รวมถึงโรงเรียน วัด และสถาบันต่าง ๆ ) ที่อยู่ในชุมชนหรือนอกชุมชน เพื่อให้ทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเครื่องมือการค้นหาและพัฒนาทางเลือกที่เหมาะสมให้คนพิการในชุมชนได้รับโอกาสในการฟื้นฟูสมรรถภาพแทนการต้องถูกแยกตัวออกจากครอบครัว ชุมชน เข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับคนพิการอื่น ๆ ในสถาบัน (ชนินฐา เทวรินทร์ภักดี อ้างจาก สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ , 2543 , น.26)

ดวงกมล พรธานี (อ้างจากสุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ , 2543 , น.26-27) กล่าวไว้ในช่วงทศวรรษที่ 1960 เกิดการเปลี่ยนแนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการจากลักษณะของสถานสงเคราะห์หรือศูนย์ฝึกอาชีพเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน หรือ CBR : Community Base Rehabilitation โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการฟื้นฟูคนพิการครบ วงจรทุกด้าน เน้นการเปิดโอกาสให้คนพิการ ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการโครงการ ซึ่งสรุปไว้ในคู่มือเล่มเดียวกันนี้ว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน มีความหมายและองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. การสนับสนุนการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้าน (Multi Sectoral Approach) ไม่ว่าจะเป็น สาธารณสุข ศึกษา สังคม และการประกอบอาชีพเพื่อให้คนพิการเกิดการพึ่งตนเอง
2. ในการสนับสนุนการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการนั้นจำเป็นอย่างมากที่จะต้องให้ชุมชนไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน ครู พระ เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องผู้พิการ หรือแม่
3. กระทั่งตัวคนพิการเองมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการทุกขั้นตอน เริ่มต้นตั้งแต่การวางแผน ดำเนินการ และติดตามประเมินผล

4. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนสูงสุด (Mobilising of the existing local resources ) ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วนี้หมายรวมถึง วัสดุพื้นบ้านที่นำมาปรับใช้ในการฟื้นฟูคนพิการ ภูมิปัญญาชาวบ้าน อาคารสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน หน่วยราชการที่เข้าไปดำเนินการอยู่แล้วในพื้นที่ เป็นต้น

5. การดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนนี้หน่วยงานภายนอกไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานพัฒนาเอกชน อาจจะเป็นผู้ริเริ่มนำความแนวคิดไปให้ชุมชนได้ แต่ไม่ใช่เจ้าของโครงการ เนื่องจากว่าในที่สุดแล้วโครงการนี้จะต้องดำเนินการโดยชุมชนเอง โดยหน่วยงานภายนอกมีบทบาทเป็นเพียงผู้ให้ความรู้สนับสนุน การอบรม ประสานงานและผู้รับการส่งต่อ

6. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนนี้เป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการบนพื้นฐานการให้โอกาส สิทธิ และความเสมอภาค (Opportunities, Rights and Equalization) แก่คนพิการ

7. นอกจากนั้นการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนนี้ มิได้เป็นการดำเนินโครงการที่ต้องพึ่งผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขา แต่พึ่งผู้มีประสบการณ์ (Non-Professionals) เช่น ผู้ปกครอง คนพิการเอง หรือญาติคนพิการหรือสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้ ความสามารถในการดำเนินโครงการเอง

การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการนั้นมีเป้าหมายสำคัญคือให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ เช่นคนอื่น ๆ ในสังคม นอกจากการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนแล้ว ยังมีแนวคิดการดำรงชีวิตในสภาพปกติ (Normalization) ซึ่งเป็นแนวคิดหลักที่ใช้ในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนปัญญาอ่อน และมีการนำแนวคิดนี้มาใช้ในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทุกประเภท

#### 7.1 ปรัชญาและหลักการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

1. คนพิการเป็นบุคคลที่มีสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มบริบูรณ์ ดังนั้นเขาจึงควรมีสิทธิได้รับมาตรฐานแห่งความคุ้มครองและช่วยเหลือความช่วยเหลือทุก ๆ อย่างที่เป็นไปได้จากประเทศของเขา

2. โดยสภาพของพิการ ย่อมทำให้บุคคลเหล่านี้ได้รับความกระทบกระเทือนทางอารมณ์และทางจิตใจ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความรู้สึกที่ถูกตัดตอน และปัญหาข้อขัดข้องต่างๆซึ่งฝังลึกอยู่ในใจ ดังนั้นเขาจึงมีสิทธิเรียกร้องความเห็นอกเห็นใจ และความช่วยเหลือของสังคม เป็นพิเศษ

3. คนพิการย่อมมีความรับผิดชอบต่อชุมชนในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์เท่าที่สามารถกระทำได้ภายหลังการฟื้นฟูสมรรถภาพแล้ว

4. คนพิการก็สามารถพัฒนาสมรรถภาพ ที่ยังคงเหลือในตัวให้ขึ้นไปถึงระดับสูงอันขาดไม่ถึงได้ ถ้าให้โอกาสที่เหมาะสมกับเขาคำจำกัดความของคำว่า ผู้ประสบภัยจากทุพพลภาพ คนทุกคนที่เสียชีวิตและหรือได้รับบาดเจ็บหรือทุพพลภาพที่เกิดขึ้นตามมาไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย จิตใจ หรือ ความรู้สึกสมาชิกในครอบครัวของผู้เสียชีวิต ได้รับบาดเจ็บ และ/หรือ ได้รับความพิการจากทุพพลภาพคนทุกคนที่ทนทุกข์ทรมานไม่ว่าจะร่วมกันหรือแต่ละคนจากการกระทำหรือการละเลยในเรื่องการใช้กับระเบิด ความเสียหายทางเศรษฐกิจ และ/หรือ ทางสังคม หรือการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างรุนแรงของพวกเขา ซึ่งทำให้คนเหล่านี้ไม่สามารถทำกิจกรรมตามปกติได้ (นิยม ทรรทรานนท์, น. 11-12)

## 7.2 การฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Base Rehabilitation- CBR)

เนื่องจากว่าคนพิการที่อยู่ในชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล ไม่สามารถเข้ารับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพในศูนย์ฯและสถาบันต่างๆได้ และการที่คนพิการต้องเข้ารับบริการฟื้นฟูในศูนย์หรือสถาบันนั้นทำให้ขาดโอกาสในการใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อคนพิการเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในวัยเด็ก การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่รัฐให้ความสำคัญและกำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

ปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขโดยศูนย์สิทธิธรรมเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติจึงได้เริ่มนำแนวคิดและคู่มือการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนขององค์การอนามัยโลก (WHO) มาปรับใช้กับสภาพแวดล้อมของประเทศไทยตามความเหมาะสม ได้มีการส่งเสริมแนวความคิดเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (CBR) ในหมู่เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการขึ้นชุดหนึ่งเพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานด้านนี้ โดยที่รัฐบาลประสบปัญหาทั้งข้อจำกัดในด้านงบประมาณและบุคลากร องค์การภาคเอกชนต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนในการดำเนินกิจกรรม CBR มูลนิธิเพื่อเด็กพิการทำโครงการเล็กๆ ในระดับหมู่บ้านให้การฝึกอบรมผู้ปกครองเด็กพิการ สมาชิกชุมชนและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ให้มีความรู้ในการดูแลเด็กพิการ ในขณะเดียวกันก็ให้สามารถเป็นวิทยากรฝึกอบรมในชุมชนอื่น ๆ ต่อไปด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ได้เพิ่มความสามารถในการดูแลคนพิการให้แก่ชุมชนด้วยวิธีการฟื้นฟูสมรรถภาพการใช้อุปกรณ์ช่วยที่สอดคล้องตรงตามความต้องการของชุมชนและใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งมีราคาถูกและหาง่าย เพื่อสนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนและช่วยให้คนพิการได้อยู่กับครอบครัว ในปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลได้ริเริ่มให้มีการจ่ายเบี้ยยังชีพคนพิการ โดยคนพิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้จะได้รับเบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท ตลอดจนชีวิต ( Thailand's National Progress Towards Fulfilment of the United Nations World Programme of Action Concerning Disabled Persons, 2544, p.18 )

## 7.3 ความสำคัญของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

สำหรับประเทศไทย สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ เช่นเดียวกับประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย กำลังประชากรทั้งหมดที่มีอยู่ภายในประเทศจะต้องนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาไปสู่ความมั่งคั่งสมบูรณ์ของประเทศ การฝึกอบรม การใช้ทรัพยากรมนุษย์ทั้งหลายอย่างเต็มที่ที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ถาวร ในจำนวนพลเมืองจากการศึกษาวิจัยขององค์การสหประชาชาติพบว่า โดยส่วนเฉลี่ยแต่ละประเทศ ประชากรจะเป็นคนพิการเสียร้อยละ 5 เพราะฉะนั้น ประเทศไทยซึ่งมีประชากร 45 ล้านคนจะมีคนพิการประมาณ 2.25 ล้านคน ในจำนวนนี้แบ่งประเภทคนพิการออกตามอัตราส่วนของคนพิการต่าง ๆ เช่น ร้อยละ 40 เป็นเด็กและบุคคลวัยรุ่น ร้อยละ 40 เป็นผู้ใหญ่อายุไม่เกิน 60 ปี และร้อยละ 20 เป็นบุคคลผู้สูงอายุ คือตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป

สรุปแล้วเป็นผู้ใหญ่ถึงร้อยละ 40 ของคนพิการประมาณ 900,000 คน ( นิยม ทรรทรานนท์, 2522, น. 16 อ้างในพลอากาศโทนายแพทย์สตีบ ธีระบุตร, น. 48 ) ซึ่งกลายเป็นคนว่างงานอยู่เปล่า ๆ น่าจะมีผู้เอาแรงงานเหล่านี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ ด้วยการนำกำลังคนที่ว่างงานเหล่านี้มาฟื้นฟูสมรรถภาพและใช้ให้เกิด

ประโยชน์ เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง แต่อาจจะมีผู้สงสัยตั้งคำถามว่า ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการฟื้นฟูนี้จะคุ้มค่าในการลงทุนในแง่เศรษฐกิจหรือไม่ คำตอบก็คือ ได้ผลคุ้มค่า เพราะค่าลงทุนที่ลงไปในการฟื้นฟูสมรรถภาพจะได้ผลตอบแทนที่ดีเลิศ ผู้ที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทุกคนจะได้สิ่งตอบแทนหลายเท่าของจำนวนเงินและความพยายามซึ่งสังคมได้ใช้ไปในการฟื้นฟูสมรรถภาพ ตราบใดที่เรายังฝึกคนพิการให้พร้อมที่จะทำงานชนิดที่อยู่ในความต้องการแล้ว ตราบนั้นบุคคลเหล่านี้ก็จะมีบทบาทช่วยเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งบทบาทของคนพิการก็จะมีผลสำคัญ เช่นเดียวกับบุคคลปกติ คนพิการเหล่านี้มิใช่เพียงจะมีส่วนร่วมในการผลิตอย่างเดียว แต่ยังไม่จำเป็นต้องเป็นภาระของครอบครัวและสังคมด้วย ( นิยม ทรรทรานนท์, 2522, น.16-17 )

## 8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### 8.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและความต้องการของคนพิการ

สุปริดา คงธรรม (2522, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหา ความต้องการและอุปสรรคของคนพิการที่รับการฝึกอาชีพ ณ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย โดยศึกษาจากคนพิการผู้ฝึกอาชีพจำนวน 47 คน และครูฝึกอาชีพ 6 คน มีข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่น่าสนใจดังนี้

1. คนพิการเห็นว่าสภาพความเป็นอยู่และกฎข้อบังคับว่าอยู่ในระดับดี แต่ครูฝึกส่วนมากมีความเห็นว่าไม่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นวิชาชีพที่เปิดสอน ระยะเวลา อุปกรณ์ในการฝึก จำนวนคนพิการ สถานที่และกฎข้อบังคับ

2. ครูฝึกเห็นว่าการทดสอบความสามารถของคนพิการก่อนการฝึกอาชีพยังไม่เพียงพอ ในการฝึกวิชาชีพคนพิการสองในสามสนใจการเรียนพอสมควร ทำให้การพัฒนาของคนพิการเมื่อได้รับการฝึกอาชีพแล้วมีเพียงปานกลาง นักเรียนส่วนน้อยที่สนใจเรียนมากผู้ที่พัฒนามากจึงมีน้อยมากเช่นกัน

3. ทั้งคนพิการและครูฝึกเห็นพ้องต้องกันว่าคุณภาพการจัดการเรียนการสอนยังต้องปรับปรุงทั้งคุณภาพและปริมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน

4. ครูฝึกเห็นว่าวิชาชีพที่ฝึกสอนไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่นที่คนพิการมีภูมิลำเนาอยู่ แต่คิดว่าคนพิการคงสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้บ้าง ซึ่งในเรื่องนี้คนพิการมีความต้องการความช่วยเหลือด้านเงินลงทุนหรือเครื่องมือในการประกอบอาชีพ รวมทั้งต้องการให้จัดหางานให้ทำที่ใดก็ได้ พร้อมทั้งคำแนะนำในการเตรียมตัวสำหรับอนาคต

5. ครูฝึกเห็นว่าศูนย์ฯ ควรปรับปรุงในด้านสาเหตุของความล้มเหลวในการฝึกอาชีพของคนพิการ ส่วนตัวคนพิการเองเห็นว่าภาครัฐควรเน้นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบเกี่ยวกับการฝึกอาชีพของคนพิการมากกว่านี้

นิยม ทรรทรานนท์ (2522, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความพิการของทหารตำรวจและประชาชนอาสาสมัคร ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ปราบปรามการกระทำอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ โดยศึกษาจากผู้พิการที่อยู่ภายใต้การดูแลของมูลนิธิสายใจไทยจำนวน 149 คน พบว่าสภาพความพิการมีผลกระทบต่อสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ เมื่อมีความพิการสภาพนี้เปลี่ยนแปลงจากไม่มีหนี้เป็นมีหนี้สิน สถานภาพทางครอบครัวเปลี่ยนไปจากหัวหน้าครอบครัวกลายเป็นสมาชิกครอบครัวหรือผู้อาศัย ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนทั่วไปยอมรับว่าคนพิการนั้นเป็นผู้ที่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้และเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของสังคม ตลอดจนให้มีการรวมองค์การซึ่งให้บริการแก่คนพิการมารวมมือประสานงานกัน

ประณมพร โภชนสมบุญ (2526, บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาและความต้องการบริการของสังคมของลูกจ้างที่ประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยด้วยโรคเนื่องจากการทำงาน ศึกษาเฉพาะกรณีลูกจ้างที่อยู่ในความคุ้มครองของกองทุนเงินทดแทน ในปี 2526 พบว่า ปัญหาที่ลูกจ้างได้รับภายหลังการประสบอันตราย ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ปัญหาการแยกตัวออกจากสังคม ปัญหาการเงิน ปัญหาเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ปัญหาการเดินทาง และปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับ อารมณ์ จิตใจและการปรับตัว

ทองวิชาการ กรมประชาสงเคราะห์ (2534, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดบริการสวัสดิการสังคมให้กับคนพิการและทุพพลภาพของกรมประชาสงเคราะห์ กรณีบริการในรูปสถาบัน พบว่า ผู้รับการสงเคราะห์ในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการสามารถพัฒนาตนเองในระดับปานกลาง แต่คนพิการส่วนใหญ่ในสถานสงเคราะห์สามารถพัฒนาตนเองค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเห็นว่าผู้รับการสงเคราะห์ไม่ค่อยมีความอดทน ไม่พยายามช่วยตนเอง อีกทั้งสภาพความพิการส่วนใหญ่ในสถานสงเคราะห์ก็เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสามารถของตนเองด้วย องค์การเอกชนที่เกี่ยวข้องเห็นว่า กรมประชาสงเคราะห์ยังช่วยเหลือคนพิการไม่ครอบคลุมทุกประเภท การช่วยเหลือมีข้อจำกัด ลำบาก การฝึกอาชีพไม่ค่อยมีคุณภาพ เรียนจบแล้วหางานทำไม่ค่อยได้ และขาดการประชาสัมพันธ์งาน ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้คือ ควรช่วยเหลือคนพิการที่มีปัญหาเดือร้อน ให้คนพิการสามารถอยู่กับครอบครัวหรือสังคมต่อไปได้ โดยจะต้องปรับปรุงระเบียบหลักเกณฑ์การสงเคราะห์คนพิการให้สามารถช่วยเหลือได้กว้างขวางและเพียงพอ ดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและพัฒนาความสามารถให้กลับออกไปดำรงชีวิตได้เองในสังคม ศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการควรปรับปรุงวิธีการคัดเลือกผู้รับการฝึกและเปิดหลักสูตรการฝึกอาชีพที่ตลาดแรงงานต้องการ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกมีคุณภาพ สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ โดยจะต้องหาแรงงานรองรับ และรณรงค์ให้ธุรกิจเอกชนรับคนพิการเข้าทำงาน

สถาพร เกิดสว่างเนตร (2539, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความต้องการในการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาของผู้พิการที่นั่งรถเข็น จากคนพิการที่นั่งรถเข็นจำนวน 168 คน พบว่าคนพิการที่นั่งรถเข็นมีความต้องการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาเป็นจำนวนและเพื่อให้คนพิการ คนพิการมีความต้องการเล่นกีฬาหรือการออกกำลังกายและเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ได้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่การเดินทางขนส่งอาคารสถานที่ ห้องสุขา ฯลฯ จะต้องมียสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ในการสร้างความเข้าใจนี้สื่อมวลชนควรมีบทบาทในการถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องของคนพิการในสาธารณชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

เนื่อง อันจะทำให้เกิดกระแสสังคมจนเกิดเป็นจิตสำนึกและเล็งเห็นความสำคัญให้คนพิการมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในสังคม รวมทั้งภาครัฐที่จะต้องให้การสนับสนุนเชิงนโยบายและออกกฎหมายที่จะให้มีการพัฒนาทั้งต่อตัวคนพิการเอง และให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการ รวมทั้งกฎหมายเกี่ยวกับการจ้างงาน เพื่อเปลี่ยนสถานะชีวิตที่ตกต่ำหรือไร้ค่าเมื่อพิการเป็นชีวิตที่มีคุณค่าในสังคม

## 8.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการจ้างงานคนพิการและความพร้อมของสถานประกอบการต่อการรับคนพิการเข้าทำงาน

สิรินาถ บุญเกียรติ (2535,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง "การเตรียมการของสถานประกอบการในการจ้างงานคนพิการศึกษาเฉพาะเรื่องสถานประกอบการที่เข้าร่วมการสัมมนาเรื่องพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534" พบว่าสถานประกอบการเชื่อว่าคนพิการสามารถทำงานได้เมื่อพัฒนาและฝึกอบรม โดยในการดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นของรัฐบาลและครอบครัวคนพิการ ในด้านความพร้อมของสถานประกอบการในการเตรียมการจ้างงานคนพิการ พบว่าการบริหารงานบุคคลของสถานประกอบการไม่แน่ใจในระดับความสามารถของคนพิการ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับคนทั่วไป ด้านการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน สถานประกอบการไม่แน่ใจว่าการลงทุนจะคุ้มกับผลที่ได้รับหรือไม่ ส่วนด้านค่าจ้างและสวัสดิการ สถานประกอบการยินดีที่จะจัดให้แก่ลูกจ้างพิการ นอกจากนั้นผู้ศึกษายังได้ให้ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจดังนี้

1. ภาครัฐและเอกชนจัดให้มีการส่งเสริมและพัฒนาคนพิการให้มีความพร้อมทั้งด้านจิตใจและวิชาชีพ รวมทั้งการเสนอให้ภาครัฐกิจพิจารณารับคนพิการเข้าทดลองหรือฝึกงาน
2. ภาครัฐและเอกชนควรส่งเสริมให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการทั้งในสถานประกอบการและสถานที่สาธารณะ
3. ภาครัฐควรมีมาตรการที่จะส่งเสริมหรือจูงใจให้นายจ้างรับคนพิการเข้าทำงานให้มากยิ่งขึ้น เช่น มาตรการด้านภาษี เงินกู้ หรือการยกย่องและประกาศเกียรติคุณ เป็นต้น
4. ภาครัฐควรจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเฉพาะเรื่องคนพิการขึ้น รวมทั้งการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในเรื่องศักยภาพและความสามารถในการทำงานของคนพิการให้เป็นที่ยอมรับ แก่นายจ้างและเป็นที่รับรู้กันในวงกว้าง

วาสนา ตะเภาพงษ์ (2537,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ พบว่า สถานประกอบการเห็นด้วยกับการจ้างงานคนพิการและการบังคับใช้กฎหมายแต่มีเรื่องผลประโยชน์ของสถานประกอบการเป็นอุปสรรคต่อการมีงานทำของคนพิการ ทำให้นายจ้างส่วนใหญ่ไม่ต้องการรับคนพิการเข้าทำงาน ในส่วนของคนพิการร้อยละ 76.7 ต้องทำงานเป็นลูกจ้าง เพราะไม่มีทุนไปประกอบอาชีพส่วนตัว สำหรับกลุ่มที่ต้องการประกอบอาชีพส่วนตัวให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพที่มั่นคง เป็นอิสระและมีรายได้มากกว่าการเป็นลูกจ้าง สำหรับแนวทางในการสร้างโอกาสการมีงานทำให้แก่คนพิการ ได้แก่ ประสิทธิภาพของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่เพียงพอทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ

อรพินท์ พิทักษ์มหาเกตุ (2537,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการเข้าสู่แรงงานของคนพิการที่ได้รับการฟื้นฟูอาชีพจากศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการ พบว่า ปัญหาของคนพิการในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน ได้แก่ สภาพ

งานที่หนัก งานหนักและไม่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย รายได้น้อยและไม่แน่นอน คนพิการส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล ที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่เพียงพอ คนพิการส่วนหนึ่งต้องการประกอบอาชีพอิสระแต่ติดปัญหาด้านเงินลงทุน จากการศึกษายังพบว่าอาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการได้แก่ ค้าสลาก เปิดร้านขายของชำ เจ้าหน้าที่ computer programmer ช่างวิทยุโทรทัศน์ เจียรไนพลอย ช่างนาฬิกา ทำเซรามิค

สุรพล ปธานวนิชและคณะ (2541,บทคัดย่อ) ได้ทำรายงานการวิจัยเรื่องชีวิตการทำงานของคนพิการในประเทศไทย โดยศึกษาในสถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 200 คนขึ้นไป พบว่ามีเพียงร้อยละ 15-20 เท่านั้นที่ปฏิบัติตามกฎหมายโดยจ้างลูกจ้างพิการ อุตสาหกรรมที่จ้างลูกจ้างคนพิการมากที่สุดได้แก่กลุ่มอุตสาหกรรมบริการชุมชน บริการสังคม บริการส่วนบุคคล และอุตสาหกรรมการเงินการประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์ ตามลำดับ สำหรับตำแหน่งที่ได้รับการจ้างงานมากที่สุดได้แก่ งานเสมียนสำนักงาน งานบริการและช่างเทคนิค ทั้งนี้ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวมีโอกาสได้รับการจ้างงานมากที่สุด ในขณะที่ผู้พิการทางสติปัญญาไม่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานเลย การจ้างคนพิการในอนาคตมีแนวโน้มที่ดีขึ้น รวมทั้งมีการพัฒนาตำแหน่งงานมากขึ้น และจากการประเมินของหัวหน้างานพบว่าลูกจ้างพิการมีประสิทธิภาพในการทำงานอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ชีวิตความเป็นอยู่ส่วนใหญ่ยังประสบปัญหา ด้านเศรษฐกิจแต่ไม่มีปัญหาในเรื่องของการเดินทางไปทำงาน

สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษารายงานการวิจัยเรื่อง โอกาสการประกอบอาชีพของผู้พิการ ระยะที่ 2 พบว่า ปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและสถานประกอบการเอกชน มีนโยบายและไม่มีในการจ้างงานคนพิการในสัดส่วนใกล้เคียงกัน โดยในหน่วยงานที่มีการจ้างงานเป็นคนพิการทางมากที่สุด ได้แก่ สถานประกอบการ เอกชน สำหรับคนพิการที่ได้รับการจ้างงานเป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหว การมองเห็นและการได้ยิน ตามลำดับ ส่วนหน่วยงานที่ไม่มีการจ้างงานคนพิการให้เหตุผลว่า ไม่มีตำแหน่งที่เหมาะสมและไม่มีคนพิการมาสมัครงาน ปัญหาที่เกิดจากการจ้างงานคือ งานที่คนพิการทำยังไม่ได้มาตรฐานและปัญหาในการปรับตัว อย่างไรก็ตาม โอกาสการจ้างงานคนพิการขึ้นอยู่กับความพร้อมของหน่วยงานในด้านตำแหน่งงาน การจัดเตรียมอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับคนพิการ เงื่อนไขการรับคนพิการ การจัดบริการสาธารณะในการเดินทาง และที่สำคัญคือ ความสามารถของคนพิการในด้านทักษะและมีมือในแต่ละตำแหน่งงานช่วยให้มีโอกาสได้งานทำมากขึ้น

กิตติพงศ์ สุทธิ (2543,บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 พบว่าสถานการณ์ด้านแรงงานคนพิการของประเทศไทยในปัจจุบันอยู่ในขั้นวิกฤต กล่าวคือ คนพิการในวัยทำงานส่วนใหญ่ว่างงานและขาดความพร้อมในการทำงาน เนื่องจากไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษาหรือการฝึกอาชีพ ขณะที่มีคนพิการเพียงจำนวนน้อยที่จะประกอบอาชีพอิสระหรือทำงานในสถานประกอบการเอกชน หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การพัฒนาเอกชนและองค์กรต่างๆ ของคนพิการ การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 พบว่า การดำเนินการของภาครัฐในระดับหลักการ ได้แก่ การ

ออกกฎหมาย การกำหนดนโยบาย ตลอดจนการกำหนดมาตรการและแผนงานต่างๆ ภายใต้กรอบแนวคิดสิทธิของคนพิการ ขณะที่ในระดับปฏิบัติ เช่น การจัดโครงสร้างการบริหารหน่วยงานเกี่ยวกับการบริการจัดการงาน การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ เป็นต้น ดำเนินงานภายใต้กรอบแนวคิดและรูปแบบการสงเคราะห์บุคลากรจัดสวัสดิการให้คนพิการ กล่าวคือ

1. เป้าหมายของการดำเนินงานที่เน้นการบรรเทาปัญหา หรือความเดือดร้อนเฉพาะหน้าและให้ความสำคัญแก่เป้าหมายในเชิงปริมาณมากกว่าเป้าหมายเชิงคุณภาพ
2. การกำหนดว่าจะให้อะไรหรือดำเนินการช่วยเหลืออย่างไร ถือเป็นบทบาทหน้าที่และการตัดสินใจของผู้ดำเนินการ
3. การกำหนดปริมาณหรือระดับของความช่วยเหลือ ไม่ได้กำหนดจากสภาพปัญหาหรือความเดือดร้อนของคนพิการ แต่จะกำหนดจากความพร้อมของผู้ดำเนินการ
4. การดำเนินงานเป็นแบบทางเดียว ไม่เห็นความสำคัญของสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ และการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โดยเฉพาะผลที่เกิดกับผู้รับบริการ ทำให้ไม่มีการปรับปรุงรูปแบบและรายละเอียดของการดำเนินงาน

สำหรับแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการพบว่า หากแก้ไขปัญหาด้านแรงงานคนพิการอย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยควรส่งเสริมอาชีพคนพิการทั้งในระดับหลักการและระดับปฏิบัติ ภายใต้กรอบแนวคิดด้านสิทธิคนพิการ นอกจากจะต้องเน้นการส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีเจตคติที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว ยังจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างของหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่สนับสนุน และประสานงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น พัฒนาระบบงานด้านงานวิชาการที่ให้ทุกฝ่ายโดยเฉพาะองค์กรคนพิการได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงาน ตลอดจนมีการติดตามประเมินผล นอกจากนี้ยังเห็นด้วยกับการใช้มาตรการสร้างแรงจูงใจ และมาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ และป้องกันการกีดกันต่างๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนพิการ แต่ควรระมัดระวังหรือหลีกเลี่ยงการถูกต่อต้านจากสังคม

สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์ (2543,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ” ผลการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการคือเจตคติของครอบครัว ชุมชน และสังคมส่วนมากเป็นไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ทำให้คนพิการขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่ได้รับการพัฒนาและขาดโอกาสในการออกสู่สังคม ถึงแม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 กฎกระทรวง มติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งแนวทางและแผนต่างๆ ที่เป็นกลไกหลักในการส่งเสริมและพัฒนาคนพิการ แต่ในทางปฏิบัติขาดการเอาใจใส่อย่างจริงจังและต่อเนื่องจากรัฐบาลและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ทำให้บริการด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการขาดทั้งคุณภาพและปริมาณ ในขณะที่ทัศนคติของสถานประกอบการส่วนใหญ่เปิดรับคนพิการที่มีความรู้ความสามารถมากขึ้น แต่ทั้งคนพิการและสถานประกอบการยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละฝ่ายได้ เนื่องจากขาดข้อมูลข่าวสารและขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจ้างงานคนพิการ

จากผลการศึกษาพบว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องเร่งหามาตรการในการส่งเสริมอาชีพคนพิการ เนื่องจากปัญหานี้เป็นวิกฤตเงียบที่ทำให้สูญเสียทางเศรษฐกิจ และมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารจัดการที่สามารถเชื่อมโยงและตอบสนองต่อความต้องการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพแก่คนพิการ นอกจากนี้ผู้ศึกษายังมีข้อเสนอแนะว่ารัฐบาลควรกำหนดยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการส่งเสริมอาชีพคนพิการโดย ควรจัดตั้งสถาบันแรงงานคนพิการแห่งชาติ เพื่อเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการ ร่วมลงนามในอนุสัญญาที่ 159 ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ พร้อมทั้งทำแผนปฏิบัติการตามกรอบของอนุสัญญาภายใต้บริบทของสังคมไทย

นอกจากนี้รัฐบาลควรกำหนดเป็นนโยบายให้ทุกหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจรับคนพิการเข้าทำงานเป็นกรณีพิเศษ พร้อมทั้งกำหนดนโยบายระดับกระทรวงที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับนโยบายหลัก เช่น การปรับกระบวนการจัดการศึกษาสู่การมีอาชีพ การให้สิทธิทางภาษีหรือการสนับสนุนงบประมาณแก่บริษัทที่รับคนพิการเข้าทำงาน การกำหนดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในพื้นที่สาธารณะ เป็นต้น

สุพรรณรัตน์ นันทไพโรจน์ (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องทัศนคติของคนพิการต่อการสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงในชีวิตภายหลังการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ ศึกษาเฉพาะกรณี : ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพและศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม จากการศึกษาพบว่า คนพิการส่วนใหญ่ต้องการได้รับการคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ และนักสังคมสงเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ ต้องการรวมกลุ่มฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและต้องการการจัดกิจกรรมที่จะเสริมสร้างให้เกิดการพัฒนาฝีมือตามลำดับ ทัศนคติของคนพิการต่อวิธีการสนับสนุนของศูนย์ฯ ที่จะเสริมสร้างให้เกิดความมั่นคงในชีวิต ทางด้านรายได้ พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ต้องการให้ศูนย์ฯ จัดหาอาชีพเสริม ทัศนคติของคนพิการต่อวิธีการสนับสนุนของศูนย์ฯ ที่จะเสริมสร้างให้เกิดความมั่นคงในชีวิตทางด้านอาชีพ พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ต้องการได้รับการสนับสนุนในการฝึกอบรมวิชาชีพ รองลงมาได้แก่ การสนับสนุนให้มีส่วนร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มของคนพิการและสิ่งที่ต้องการน้อยที่สุด คือการไปทัศนศึกษาดูงานในหน่วยงานอื่นๆ ทั้งในและนอกประเทศ สำหรับทัศนคติของคนพิการต่อความมั่นคงในชีวิตด้านจิตใจ ภายหลังการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ต้องการให้ครอบครัวยอมรับ เมื่อผ่านการฝึกอบรมวิชาชีพแล้ว รองลงมาคือ ต้องการได้รับการคำปรึกษาจากศูนย์ฯ ส่วนด้านรายได้ การได้รับทุนประกอบอาชีพทำให้คนพิการส่วนใหญ่มีความมั่นคงมากขึ้น รองลงมาคือ เมื่อจบการฝึกอบรมวิชาชีพจากศูนย์ฯ จะสามารถหาเลี้ยงชีวิตตนเองและครอบครัวสำหรับด้านอาชีพนั้น คนพิการต้องการศึกษาดูงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานต่างประเทศเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ

### 8.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการปรับตัวของคนพิการ

โกมินทร์ ขาวนาได้ (2531, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ สังคมและจิตใจของลูกจ้างที่ได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน ศึกษาเฉพาะกรณีลูกจ้างพิการที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน กรมแรงงาน จากการศึกษาพบว่ามีข้อค้นพบและมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. คนพิการที่เข้ารับการฝึกอาชีพสามารถปรับตัวด้านเศรษฐกิจ สังคม ได้ดี สามารถกลับเข้าทำงาน และมีความพอใจในงานที่ทำ แต่การปรับตัวด้านจิตใจนั้นยังไม่สามารถปรับได้ดีนัก

2. นายจ้างพอใจกับความสามารถของคนพิการที่ผ่านการฟื้นฟูและฝึกอาชีพโดยเห็นว่า มีความสามารถในการประกอบอาชีพดีเช่นก่อนพิการ แต่มีความเห็นสำหรับศูนย์ฝึกอาชีพให้ประสานงานกับนายจ้าง ให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น เพื่อจะได้ร่วมกันฝึกคนพิการให้ตรงกับความต้องการของนายจ้างหรือตลาดงานให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งการประสานเพื่อส่งต่อระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรจะมีการกำหนดกฎหมายหรือระเบียบที่ห้ามไม่ให้นายจ้างออกกฎหรือระเบียบที่กีดกันคนงานพิการ ในทางกลับกันได้เสนอความเห็นให้สถานประกอบการที่มีคนงานตั้งแต่ 500 คนขึ้นไปปรับคนพิการเข้าทำงานเป็นกรณีพิเศษ จัดให้มีการประกาศเกียรติคุณนายจ้างที่รับคนพิการเข้าทำงาน รวมถึงการปรับปรุงห้องน้ำ อาคารสถานที่ให้คนพิการสามารถเข้าใช้ได้โดยสะดวก

4. ทุกฝ่ายเห็นพ้องกันอย่างมากว่าควรมีการเน้นการประชาสัมพันธ์การฟื้นฟูและฝึกอาชีพให้สังคมในวงกว้างรับทราบข้อมูล รวมทั้งการทำความเข้าใจกับคนพิการอื่นที่ยังไม่ได้รับการฟื้นฟูให้เข้ามารับการฟื้นฟูมากยิ่งขึ้น

กชกร ศรีสัมพันธ์ (2537, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องบทบาทสมาชิกครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมในการเผชิญปัญหาของคนพิการ โดยศึกษาจากคนพิการและครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยด้านประชากร พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ลักษณะความพิการของผู้พิการและบทบาทหรือตำแหน่งของสมาชิกในครอบครัว ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการเผชิญปัญหาของคนพิการ ในขณะที่ปัจจัยด้านระยะเวลาที่ประสบความพิการของผู้พิการนั้นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการเผชิญปัญหาคง

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจัยทางด้านรายได้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการเผชิญปัญหาของคนพิการ อธิบายได้ว่า ผู้พิการที่มีฐานะดีย่อมมีความพร้อมและมีโอกาสในการกระทำการต่างๆ สำหรับชีวิตได้มากกว่าผู้พิการที่มีฐานะยากจน

3. ปัจจัยด้านสังคม อารมณ์และจิตใจ พบว่าปัจจัยทางด้านการยอมรับตนเองสัมพันธ์ภาพในครอบครัวและการได้รับการสนับสนุนทางครอบครัวและสังคมจากสมาชิกครอบครัว มีอิทธิพลต่อการยอมรับตนเองสัมพันธ์ภาพในครอบครัวและการได้รับการสนับสนุนทางครอบครัวและสังคมจากสมาชิกครอบครัว มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการเผชิญปัญหาของคนพิการ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าการยอมรับตนเองหรือรู้สึกว่าคุณค่าของคุณค่า นั้น เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้ผู้พิการมีกำลังใจ กำลังกาย มีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งสามารถทำให้เกิดการพัฒนาการแห่งการปรับตัวไปในทางที่ดีขึ้น ความเข้มแข็งทางด้านจิตใจและสามารถช่วยเหลือตนเอง รวมทั้งบุคคลรอบข้างได้อีกด้วย สำหรับสัมพันธ์ภาพในครอบครัวและบทบาทสมาชิกครอบครัวในการสนับสนุนทางครอบครัวและสังคมเป็นเหมือนแรงเสริม (Reinforcement) ที่จะช่วยเสริมความสามารถในการปรับตัวของผู้พิการ และช่วยป้องกันผลร้ายที่เกิดขึ้นจากสภาพปัญหาทางอารมณ์ต่างๆ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้พิการสามารถประเมินภาวะที่คุกคามอยู่ให้มีความรุนแรงน้อย นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยทางด้านสัมพันธ์ภาพในครอบครัวและบทบาทของสมาชิกครอบครัวในการสนับสนุนทางครอบครัวและสังคมแก่ผู้พิการ มีอิทธิพล

ต่อพฤติกรรมในการเผชิญปัญหาของคนพิการเช่นเดียวกัน ทั้งนี้พบว่าสมาชิกครอบครัวให้การสนับสนุน ผู้พิการทางด้านอารมณ์มากที่สุด รองลงมาคือการสนับสนุนทางด้านการยอมรับในความสามารถและความคิดเห็นของผู้พิการ

กุลนรี หาญพัฒนาชัยกูร (2538,บทคัดย่อ) ศึกษาการปรับตัวของครอบครัวในการดูแลคนพิการ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ด้านบวกคือ รายได้ของคนพิการและประสบการณ์ของคนพิการในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ ด้านลบคือ การศึกษาของคนพิการ ประสบการณ์ของคนพิการในการฝึกอาชีพ การศึกษา ประเภทและลักษณะความพิการ การสนับสนุนทางสังคม ปัญหาครอบครัวของคนพิการ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของครอบครัวในการดูแลคนพิการ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลคือ ปัญหาครอบครัวของคนพิการ การศึกษาของคนพิการ ลักษณะของความพิการ ประเภทความพิการ รายได้ของคนพิการ ประสบการณ์ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาหรือฝึกอาชีพ

โสภาส พิมลวิชยกิจ (2539,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการปรับตัวทางสังคมของคนพิการในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ โดยศึกษาจากคนพิการที่ได้รับการฝึกอาชีพจำนวน 6 แห่ง ของกรมประชาสงเคราะห์ จำนวน 329 คน ที่มีความพิการทางการเคลื่อนไหว โดยแสดงการเปรียบเทียบของความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลและสังคมของคนพิการกับการปรับตัวทางสังคม พบว่าการปรับตัวทางสังคมของคนพิการ 6 ด้าน คือ การปรับตัวกับเพื่อน เจ้าหน้าที่/ครูฝึกอาชีพ คนแปลกหน้า/ผู้มาเยี่ยมเยียน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม กฎระเบียบและการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กันกับระดับความพิการ เครือข่ายทางสังคม ประเภทครอบครัว ระยะเวลาที่มีความพิการ บทบาทของคนป่วยและการนับถือตนเอง ดังนั้นคนพิการมากกว่าครึ่งหนึ่งไม่มีบทบาทคนป่วย ส่วนใหญ่มีการนับถือตนเองน้อยหรือมีต่ำ มีการปรับตัวสูง ส่วนใหญ่กับเพื่อน เจ้าหน้าที่และครู รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมและกฎระเบียบของศูนย์ แต่มีการปรับตัวกับคนแปลกหน้าและข่าวสารต่ำ ส่วนคนพิการที่มีระยะเวลาความพิการสั้น จะฝ่าฝืนหรือปรับเข้ากับระเบียบได้ยาก

#### 8.4 งานวิจัยเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534

สุวิมล วิมลกาญจนา (2541) ได้ศึกษาเรื่องการติดตามผลการใช้สิทธิประโยชน์ด้านอาชีพตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 พบว่า กลุ่มคนพิการที่อยู่ในระหว่างการฟื้นฟูสมรรถภาพ จะขอฝึกอาชีพมากที่สุด ขณะที่กลุ่มซึ่งผ่านการฝึกอาชีพแล้วเป็นผู้พิการทางการเคลื่อนไหวจะขอรับบริการด้านการจัดหางาน ส่วนผู้พิการทางการมองเห็นจะขอใช้บริการกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพอิสระ สำหรับกลุ่มที่ประกอบอาชีพอยู่ในปัจจุบัน จะใช้บริการจัดหางานมากที่สุด ปัญหาทางเศรษฐกิจที่คนพิการประสบคือ รายได้ไม่เพียงพอ ไม่มีทุนประกอบอาชีพอิสระ ทุนที่รัฐให้กู้ยืมมีปริมาณไม่เพียงพอต่อการลงทุน สำหรับด้านประสิทธิภาพในการให้บริการ ส่วนใหญ่รู้สึกไม่พอใจทั้งในด้านระยะเวลาที่ใช้ในการขอรับบริการ ความยุ่งยากขั้นตอนที่ใช้ในการติดต่อ ความสม่ำเสมอในการติดตามผลการให้บริการ จำนวนสถานที่ในการให้บริการและการอำนวยความสะดวกของสถานที่นั้นๆ ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการจะประสบปัญหาแตกต่างกันไปในแต่ละงาน แต่สาเหตุของปัญหาเกิดจากตัวบุคคล ระบบบริหารจัดการ ตลอดจนนโยบายและแผนงานที่ไม่สอดคล้อง

คล้องกับสถานการณ์จริง ส่วนนายจ้างพบว่าเริ่มมีเจตคติที่ดีต่อคนพิการมากขึ้น แต่การจ้างงานคนพิการต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของสถานประกอบการควบคู่ไปด้วย

สายสุตา เปรมชัยสถาพร (2544,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 กับคนพิการในชุมชนแออัด โดยศึกษาจากคนพิการที่อายุ 20 ปีขึ้นไป ทั้งที่จดทะเบียนคนพิการแล้วและยังไม่ได้จดทะเบียนคนพิการจำนวนทั้งสิ้น 193 ราย ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมคนพิการในชุมชนแออัดมีการรับรู้เรื่องพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ค่อนข้างมาก แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการรับรู้และการใช้สิทธิ พบว่ามีค่อนข้างน้อย ส่วนหนึ่งเนื่องจากคนพิการไม่รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของตนเอง ทั้งสิทธิตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 และสิทธิอื่นๆ ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับคนพิการ คือ สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงคมนาคม กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพมหานครและหน่วยงานอื่นๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับคนพิการ จึงควรมีนโยบายในการประชาสัมพันธ์เรื่องพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องสิทธิตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 รวมสิทธิอื่นๆ ที่คนพิการมีรายได้บ้าง ทั้งที่จดทะเบียนคนพิการแล้วและยังไม่ได้จดทะเบียนคนพิการ จะได้ทราบสิทธิที่พึงมีพึงได้ และควรมีการทำงานในลักษณะเชิงรุกเข้าสู่ชุมชนแออัด เพื่อให้คนพิการในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานครได้มีการรับรู้การใช้สิทธิได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง นอกจากนั้นยังควรมีการประเมินผลการใช้สิทธิของคนพิการ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สิทธิ รวมทั้งควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องในรายที่จดทะเบียนคนพิการแล้วว่ามีความรู้ความเข้าใจในสิทธิตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 และได้รับสิทธินั้นหรือไม่ เพื่อให้คนพิการได้รับสิทธิที่ตนพึงมีพึงได้และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกับคนปกติทั่วไป

#### 8.5 งานวิจัยเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการและการพัฒนาศักยภาพคนพิการ

รัชติกร แสงศร (2523,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการฟื้นฟูเด็กพิการในชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณี : โครงการฟื้นฟูเด็กพิการในชุมชน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาจากผู้ปกครองเด็กพิการ ผู้ปกครองเด็กปกติ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และครู อาจารย์ใหญ่โรงเรียนชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการฟื้นฟูเด็กพิการอยู่ในระดับปานกลางและยังควรเผยแพร่ต่อไป นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะ ในส่วนของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูเด็กพิการ ควรจะได้เข้าไปมีส่วนในด้านการศึกษา และช่วยเผยแพร่แนวคิดและการดำเนินงานของโครงการฟื้นฟูเด็กพิการในชุมชน ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนและสังคมได้ทราบถึงการดำเนินงานดังกล่าว รมรงค์ กระตุ่นกลุ่มวิชาชีพรวมกลุ่มกัน เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาความพิการ

กวี ทังสุบุตร (2533,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพคนพิการในครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ พื้นที่ 5 จังหวัด อุตรดิตถ์ สกลนคร ขอนแก่น นครพนมและเลย ผลการวิจัยพบว่า ทักษะชีวิตพื้นฐานที่สะท้อนให้เห็นศักยภาพในการพัฒนาตนเองของคนพิการ คือ คนพิการยังมีความรู้สึกในด้านลบต่อตนเอง เช่น มีความรู้สึกเสียใจ ห่อเหี่ยว เป็นปมด้อย และยังขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้โอกาสในการพัฒนา

นาศักยภาพลดลงและคนพิการส่วนใหญ่ต้องอาศัยอยู่ในการดูแลของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งทำให้คนพิการและครอบครัว ต้องการได้รับความช่วยเหลือในหลายด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ การบำบัดรักษาทางการแพทย์ การให้คำปรึกษา เป็นต้น แต่ไม่พบว่าจะขอความช่วยเหลือจากใคร ในด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนพบว่า คนพิการมีการพึ่งตนเองในระดับไม่ดี

รวมพร ถาวรอนุกุลกิจ (2538, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องแนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์ โดยเป็นการศึกษาจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็กพิการทุกระดับในสถานสงเคราะห์เด็กพิการ 3 แห่ง พบว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการมีความสำคัญและจำเป็นมาก เพราะเป็นวิธีการที่จะพัฒนาความสามารถของเด็กเพื่อประโยชน์ในการทำงานและการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม การฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของสังคมเท่านั้น แต่จะเกี่ยวข้องในเชิงเศรษฐกิจด้วย ในวิธีการดำเนินงานเพื่อดำเนินงานนั้นควรจะสามารถยืดหยุ่นเวลาของหลักสูตรได้ การมีประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ รวมถึงการทำงานเป็นทีมเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีเมื่อออกสู่สังคมภายนอก ในแง่ของแผนและนโยบายนั้นผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ในแง่ของการวางแผนการทำงานในระยะยาว การประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการนำระบบเครือข่ายองค์กรระบบการสนับสนุนทางสังคมมาสนับสนุนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ

กนิษฐา ถาวรกิจ (2538, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการศึกษา ความรู้ ทักษะคิดและการปฏิบัติด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านคนพิการในที่ทำกาการประชาสงเคราะห์จังหวัด ผลการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีและจบการศึกษา ด้านสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ความรู้ของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านคนพิการต้องงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนซึ่งประกอบด้วย ความรู้ด้านแนวคิด ความหมาย หลักการและวิธีการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ ความเข้าใจในระดับดี ทักษะของเจ้าหน้าที่ต่อการปฏิบัติและการเตรียมงานด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ความพร้อมต่อการปฏิบัติงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในระดับดี แต่ยังมีเจ้าหน้าที่บางส่วนที่ไม่แน่ใจในการทำงานแบบลักษณะหุ้นส่วนและเห็นด้วยว่าควรจะมีการนำคำสั่งมาใช้ในการดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ในส่วนของปัญหาอุปสรรคนั้น เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ปัญหาด้านงบประมาณ บุคลากร อันเป็นปัญหาทั่วไปและอุปสรรคที่สำคัญ คือ การดำเนินงานไม่ต่อเนื่องของกิจกรรม และทักษะของผู้ปฏิบัติงานไม่พอเพียงในการป้อนข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้แก่พิการ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในระดับต่างๆ ได้แก่ ระดับหน่วยงานและผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเป็นมาตรการ แนวปฏิบัติร่วมกันระหว่างภาครัฐบาลและเอกชน รวมทั้งให้องค์กรชุมชนให้มีบทบาทในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ตลอดจนการส่งเสริมอาสาสมัครซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการทำงานด้านฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน หน่วยงาน และกรมประชาสงเคราะห์ควรเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไป และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนทราบถึงสิทธิ บริการต่างๆ ที่มีต่อคนพิการ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการประสานงานในด้านบริการ สวัสดิการสังคม รวมทั้งการนำการบริหารระบบสถาบันมาช่วยสนับสนุนการดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน โดยเจ้าหน้าที่และหน่วยงาน องค์กรจะ

ต้องมียุทธศาสตร์ด้วย ประการสำคัญของการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด คือ การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้ความรู้ด้านความหมาย การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนและด้านอาชีพ การบริการงานด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

อังคณา สาลาด (2541, บทคัดย่อ) ศึกษาความคาดหวังในการฟื้นฟูสมรรถภาพในชุมชนของคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ด้านการบริการ ฟื้นฟูและกระบวนการดำเนินงานเปรียบเทียบกับสิ่งที่ได้รับและความแตกต่างในด้านปัจจัยต่างๆ คนพิการทางการเคลื่อนไหว อายุ 15 ปีขึ้นไปในอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 148 ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังในการฟื้นฟูในระดับดีมาก ด้านการแพทย์ และสังคม แต่สิ่งที่ได้รับการฟื้นฟูในระดับน้อย คือ ฟื้นฟูด้านการศึกษาและอาชีพ รวมทั้งกระบวนการดำเนินงานกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างในด้านสถานภาพสมรส ระยะเวลาความพิการ ระดับความพิการ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การสนับสนุนทางสังคมและกายภาพ แวดล้อม ด้านการคมนาคม มีความคาดหวังในการฟื้นฟูสมรรถภาพในชุมชนทั้ง 4 ด้าน คือ การแพทย์ การศึกษา สังคม และอาชีพ มีความสำคัญและควรได้รับการพัฒนาปรับปรุงคู่กันไปกับด้านกระบวนการดำเนินงาน ให้ครอบคลุมและเด่นชัดในทุกชุมชน

ปกรณ วชิรกุล (2541, บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้พิการในจังหวัดพิษณุโลก โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้พิการที่สามารถตัดสินใจและประเมินสภาพต่างๆ ด้วยตนเองตามการรับรู้ ไม่มีปัญหาในการสื่อสาร ได้แก่ ผู้พิการทางการมองเห็นและพิการทางการเคลื่อนไหว เป็นผู้พิการที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และมีชื่ออยู่ในทะเบียนของสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตของผู้พิการ ได้แก่ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ในทางบวก ได้แก่ รายได้ การประกอบอาชีพ ความเพียงพอของรายได้ และระยะเวลาที่มีความพิการ นอกจากนี้ พบว่า ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ในทางบวก ได้แก่ สัมพันธภาพกับชุมชน การสนับสนุนทางสังคม สัมพันธภาพในครอบครัวและประสบการณ์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้พิการ ได้แก่ สัมพันธภาพกับชุมชน เขตที่อยู่อาศัยของผู้พิการ ประสบการณ์การฟื้นฟูสมรรถภาพ การประกอบอาชีพ ความเพียงพอของรายได้ ประเภทความพิการ สัมพันธภาพในครอบครัว ระยะเวลาที่มีความพิการ อายุของผู้พิการและรายได้ของผู้พิการตามลำดับ

นอกจากนี้ ยังพบว่าการมีคู่ชีวิตหรือคู่สมรสจะทำให้ผู้พิการรู้สึกไม่โดดเดี่ยว มีผู้ใกล้ชิดคอยดูแลและช่วยเหลือ ปรึกษาและให้กำลังใจในการดำรงชีวิต อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตัวผู้พิการและสมาชิกในครอบครัว ทำให้ผู้พิการมีความมั่นใจและกล้าที่จะมีความสัมพันธ์กับสมาชิกในสังคมได้ดี และการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในการดำรงชีวิต เนื่องจากตัวผู้พิการจะมีความบกพร่องในเรื่องความสามารถช่วยเหลือตนเองในการดำรงชีวิตประจำวัน การสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการจัดหาอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นในการช่วยเหลือความพิการ การช่วยให้มีความรู้ในการทำงานหรือประกอบอาชีพ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในสังคมที่เหมาะสมในการดำรงชีวิต ตลอดจนการยอมรับจากสังคมจะเป็นการช่วยลดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้พิการในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมให้สามารถดำรงชีวิตและร่วมกิจกรรมกับสมาชิกในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วารี ปัญจะผลินกุล (2543,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการเข้าถึง (Access) บริการการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ โดยศึกษาจากกลุ่มคนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนคนพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูคนพิการ พ.ศ. 2534 จำนวน 150 ราย ผลการศึกษาพบว่าความรู้ของคนพิการเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และการกำหนดสิทธิประโยชน์ของคนพิการ พบว่าสำหรับความรู้ด้านสิทธิของคนพิการ ด้านสิทธิการเข้าถึงและด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ คนพิการมีความรู้ความเข้าใจในระดับสูง แต่มีความรู้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันในระดับปานกลาง ภาพรวมของระดับความรู้อยู่ในระดับสูง

ทัศนะของคนพิการต่อการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพ สังคม และปัญหาของการใช้บริการดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่าคนพิการมีการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพและปัญหาการใช้บริการทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ภาพรวมของการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่องของการได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 ด้าน กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจและได้รับบริการทั้ง 4 ด้านอย่างครบถ้วน

ทัศนะต่อตนเองภายหลังได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพแล้ว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีทัศนะทางบวกต่อตนเองภายหลังได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพแล้วในระดับสูง คือ ความรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ความสามารถมีอาชีพและรายได้ที่พอเลี้ยงตนเอง ความรู้สึกว่าตนเองไม่เป็นภาระครอบครัว ความพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม และการแนะนำให้คนพิการอื่นๆได้เข้าถึงบริการต่างๆ เช่นเดียวกับตน

ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษาควรจะมีมุ่งเน้นในทุกด้าน กล่าวคือ ด้านกฎหมายและนโยบาย ควรมีการประเมินผลการประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 และควรมีการสนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์ในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทยให้สังคมทั่วไปทราบในวงกว้าง และควรสนับสนุนในเรื่องของการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการให้มากขึ้น ด้านบริหาร หน่วยงานหลักที่มีหน้าที่และบทบาทในการจัดบริการให้คนพิการจำเป็นต้องตระหนักและให้ความสำคัญด้านการแนะนำปรึกษาในการใช้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้ง 4 แนวทาง เพื่อประโยชน์ต่อการส่งต่อการส่งต่อคนพิการไปรับบริการในหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมและควรมีการประชาสัมพันธ์เรื่องการจดทะเบียนคนพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ควรมีการลดขั้นตอนในการให้บริการเพื่อส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงบริการได้ง่ายขึ้น

วิจิตร แก้วเครือวัลย์ (2544,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพ : ศึกษากรณีคนพิการทางร่างกายศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ โดยศึกษาจากผู้พิการด้านร่างกายในศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการ 8 แห่ง จำนวน 392 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. ศักยภาพของคนพิการด้านต่างๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีศักยภาพสูงในระดับสูง 4 ด้าน คือ การทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองและการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม การรู้จักและป้องกันสิทธิของตนเอง การเป็นผู้ให้คำแนะนำ และการเข้าร่วมกลุ่มและเครือข่าย

2. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ พบว่าศักยภาพด้านต่างๆ มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง 4 ด้าน คือ การพึ่งพาตนเองกับการช่วยเหลือครอบครัว การเป็นผู้ให้คำแนะนำกับการเข้าร่วมกลุ่มเครือข่าย การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับการเข้าร่วมกลุ่มและเครือข่าย การทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมกับการเป็นผู้ให้คำแนะนำ ส่วนลักษณะความพิการอัมพาตท่อนล่างมีศักยภาพน้อยกว่าความพิการด้านอื่น และความพิการขา 1 ข้างมีศักยภาพมากกว่าความพิการด้านอื่นๆ

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมาก มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการประกอบอาชีพ การรู้จักและป้องกันสิทธิของตนเอง การทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม และการเป็นผู้ให้คำแนะนำ ระยะเวลาความพิการมานาน มีผลต่อศักยภาพด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การช่วยเหลือครอบครัว และการประกอบอาชีพ การเชื่ออำนาจในตนเอง มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการรู้จักปกป้องสิทธิของตนเอง การทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม การเป็นผู้ให้คำแนะนำสุขภาพจิต มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีปัญหาสุขภาพจิต มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การสนับสนุนทางสังคมจากองค์กรภายในและภายนอก มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการช่วยเหลือครอบครัว การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การรู้จักปกป้องสิทธิของตนเอง การทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม การเป็นผู้ให้คำแนะนำ และการเข้าร่วมกลุ่มและเครือข่าย

จากผลการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ระดับนโยบาย

1. รัฐควรส่งเสริมให้คนพิการมีโอกาสและแสดงบทบาททางสังคมเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป
2. รัฐควรส่งเสริมสวัสดิการด้านต่างๆ รวมทั้งบริการสาธารณะให้แก่คนพิการอย่างทั่วถึง
3. รัฐควรเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัวและองค์กรเครือข่ายของคนพิการ

ระดับปฏิบัติการ

1. ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการควรส่งเสริมให้คนพิการแสดงศักยภาพตนเองอย่างมีคุณค่า
2. ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการควรมีหลักสูตรเตรียมความพร้อมแก่คนพิการก่อนฝึกอาชีพ
3. ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการควรรณรงค์ให้คนพิการในชุมชนได้มีโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐ

ระดับวิชาการ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยศักยภาพการพึ่งตนเองของคนพิการและครอบครัวในชุมชน
2. ควรมีการศึกษาคุนภาพชีวิตของคนพิการที่ผ่านการฝึกอาชีพจากศูนย์ฟื้นฟูอาชีพ
3. ควรมีการศึกษาศักยภาพของคนพิการด้านอื่นๆ เช่น คนพิการทางสติปัญญา

วริยาภรณ์ พรนพดล (2544,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ของคณะกรรมการบริหารองค์การส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการบริหารส่วนตำบลไม่เคยได้เข้าร่วมการฝึกอบรม ทำให้มีผลต่อการศึกษาความรู้เรื่องแนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ส่วนในเรื่องการปฏิบัติงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน คณะกรรมการบริหารส่วนตำบลเคยดำเนินการลักษณะการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ได้แก่ การค้นหาและคัดกรองคนพิการ ความต้องการการฟื้นฟู

ฟุสมรรถภาพคนพิการ ปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านกลยุทธ์การปฏิบัติงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน และการประเมินผล ปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในเรื่องความต้องการปัจจัยเสริมในการจัดบริการความช่วยเหลือคนพิการในชุมชนพบว่า การดำเนินกิจกรรมต่อแนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ให้ประสบผลสำเร็จประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้ทรัพยากรชุมชน การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในชุมชนพบว่า มีระดับความต้องการอยู่ในเกณฑ์มาก ส่วนการศึกษาค้นคว้าสัมพันธภาพพบว่า ระดับการศึกษาของคณะกรรมการบริหารองค์การส่วนตำบล มีผลต่อความรู้แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนที่แตกต่างกัน และทำให้มีลักษณะการปฏิบัติงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนที่แตกต่างกันไปด้วย นอกจากนี้ยังมีผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่เคยเข้าร่วมการฝึกอบรมจะมีความแตกต่างกันในระดับการปฏิบัติงานฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชนดีกว่าผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมการฝึกอบรม

ชีวาพร คุ่มจอหอ (2544,บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง "กลยุทธ์การใช้ TQM เพื่อพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพของคนพิการ ของกรมประชาสงเคราะห์ กรณีศึกษา : ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง" โดยศึกษาจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการฝึกอาชีพ จำนวน 14 คน และผู้รับการฝึกอาชีพ จำนวน 10 คน ผลการศึกษาพบว่า การนำแนวคิด TQM มาใช้ในการพัฒนากระบวนการฝึกอาชีพของศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ มีความเป็นไปได้ในบางกระบวนการที่เป็นภารกิจโดยตรงของศูนย์ ได้แก่ ขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพ การจัดบริการด้านต่างๆ ให้แก่ผู้รับการฝึกอาชีพ การจัดทำและปรับปรุงหลักสูตรการสอน วิธีการฝึกอาชีพ และการประเมินผล โดยใช้เทคนิค QCC ในการปฏิบัติงาน การสอบถามความต้องการ ความพึงพอใจของผู้รับการฝึกอาชีพ นำไปสู่เครื่องมือในการประเมินสภาพปัญหา รวมถึง เทคนิคในการตัดตอนการให้บริการแก่หน่วยงานภายนอก เช่น การส่งผู้รับการฝึกอาชีพที่ขาดความพร้อมทางด้านร่างกาย เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ในโรงพยาบาล การประสานงานให้สำนักงานจัดหางานเข้ามาวางแผนและเตรียมความพร้อมในการจัดหางานให้แก่ผู้รับการฝึกอาชีพตั้งแต่ในระยะต้นของการฝึกอาชีพ ซึ่งการดำเนินการต่างๆ จำเป็นต้องได้รับการยอมรับและการมีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกระดับขององค์การในการเอาใจใส่ผู้รับการฝึกอาชีพ และการพัฒนาการบริการ การบริหารกระบวนการปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องใช้ความสามารถในการเสริมแรงจูงใจ ใ้ภาวะผู้นำ และการติดต่อสื่อสาร การสั่งการ การรับฟังความคิดเห็นและการประสานงานในแนวนอน เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือของทั้งสามฝ่าย คือ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้รับการฝึกอาชีพ

## 8.6 งานวิจัยเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์การพึ่งตนเองของคนพิการ

สุกัญญา วิบูลย์พานิช (2536,บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่องอัตมโนทัศน์และการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการ พบว่า

1.คนพิการมีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองโดยส่วนรวมดี จะมีการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจที่ดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาจากข้อมูลเชิงคุณภาพด้วย กล่าวคือ เมื่อมีคนพิการยอมรับสภาพร่างกายและสุขภาพของตน มีอารมณ์และจิตใจที่ดี มีความพึงพอใจในตนเองและชีวิต รู้สึกว่าตนมีความสำคัญ มีคุณค่าและศักดิ์ศรี มีความรู้ความสามารถ ยังเป็นบุคคลที่มีประโยชน์และมีความหมายต่อครอบครัวและสังคม ทำให้เกิดแรงจูงใจ

มีกำลังใจ กำลังกายที่เข้มแข็ง มั่นใจในตนเอง พยายามดูแลตนเอง ช่วยเหลือตนเอง ทำให้สามารถเผชิญปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในชีวิตสำเร็จ รวมทั้งมีความสนใจที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะต่างๆ อันจะนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ต่อไป

2. คนพิการที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคม โดยส่วนร่วมจะมีการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจที่ดีด้วย กล่าวคือ ถ้าได้รับการสนับสนุนในด้านข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำ กำลังใจจากบุคคลต่างๆ จะทำให้คนพิการทราบแนวทางในการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพร่างกาย ทราบแนวทางในการประกอบอาชีพ มีกำลังใจ มีความมั่นใจ ไม่รู้สึกโดดเดี่ยวหรือถูกทอดทิ้ง กล้าที่จะต่อสู้หรือเผชิญกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ การยอมรับและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมทำให้คนพิการรู้สึกว่ามีคุณค่าต่อครอบครัวและสังคม การได้รับความช่วยเหลือด้านวัสดุสิ่งของซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ เช่น เงิน อาหาร ที่อยู่ เสื้อผ้า ในขณะที่คนพิการยังไม่สามารถประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้ เป็นการให้โอกาสแก่คนพิการที่จะยืนหยัดต่อสู้ต่อไปได้

นอกจากนี้ยังพบว่า อายุ มีความสัมพันธ์เป็นไปทางด้านบวกกับการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการ โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากจะมีการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์เป็นไปทางด้านบวกกับการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาสูงจะมีการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่ำ และระยะเวลาที่พิการ มีความสัมพันธ์เป็นไปทางด้านบวกกับการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการ คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาพิการสูงจะมีการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาพิการต่ำ

จิตรา ศิริสมบุญรัตน์ (2537, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการ โดยศึกษาถึงความสำคัญของการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการแพทย์ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพและด้านสังคม จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนพิการจำนวน 137 คน ผลการศึกษาพบว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมโนภาพแห่งตนของคนพิการโดยมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการในแต่ละด้านดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการด้านพฤติกรรมทางสังคม ได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้านการแพทย์และด้านอาชีพ
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการด้านความสัมพันธ์ในการฝึกอาชีพ ได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้านการแพทย์
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการในด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ ได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้านอาชีพ และด้านสังคม
4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการด้านความวิตกกังวล ได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้านอาชีพ
5. ไม่มีปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการด้านความเป็นคนน่านิยม
6. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการด้านความสุขและความพอใจ ได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการด้านการแพทย์

นอกจากนี้ยังพบอีกว่า สาขาวิชาชีพ สภาพความพิการและระดับการศึกษา เป็นปัจจัยร่วมที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการ คือ สาขาวิชาชีพมีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการด้านพฤติกรรมสังคม ด้านรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ ด้านความวิตกกังวล สภาพความพิการ มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการด้านพฤติกรรมทางสังคม และความสัมฤทธิ์ผลในการฝึกอาชีพ และระดับการศึกษา มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการด้านความวิตกกังวล

กนกวรรณ อังกะสิทธิ์ (2540,บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมสุขภาพความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการ จากคนพิการที่ได้รับอุบัติเหตุจำนวน 112 คน จากศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการหายาฝน มูลนิธิสิริวัฒนาเชสเซียร์ สถาบันแมคเคนเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพและคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า พฤติกรรมสุขภาพของคนพิการอยู่ในระดับค่อนข้างดี และความรู้สึกเห็นคุณค่าของตนเองของคนพิการอยู่ในระดับค่อนข้างดี พฤติกรรมสุขภาพของคนพิการ มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง โดยคนพิการที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ก็จะมีพฤติกรรมที่ดีด้วย สามารถแสดงบทบาทของตนเองต่อครอบครัว ชุมชน สังคม รวมทั้งมีความรู้สึกที่ดี เกิดแรงจูงใจสามารถเผชิญปัญหาอุปสรรคต่างๆ ได้

เกษร พันธุ (2543) ศึกษาเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ" ศึกษาจากผู้พิการที่กู้ยืมเงินจากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ จำนวน 184 คน ผลการศึกษาพบว่าการพึ่งตนเองของคนพิการ มีการพึ่งตนเองทั้งในด้านจิตใจและเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก ส่วนการพึ่งตนเองในด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ อาชีพ ที่อยู่อาศัย ประเภทความพิการและระยะเวลาที่พิการ มีความสัมพันธ์ต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ นอกจากนี้ปัจจัยด้านบทบาทหน้าที่ของครอบครัว ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยด้านกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการต่างมีความสัมพันธ์ต่อการพึ่งตนเอง ผู้ศึกษาได้เสนอข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ว่าควรมีการส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการดูแลฟื้นฟูคนพิการทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพและสังคม รวมทั้งส่งเสริมองค์กรคนพิการให้มีบทบาทในการช่วยเหลือคนพิการด้านตนเองมากขึ้น โดยภาครัฐจะต้องเร่งประชาสัมพันธ์ให้สังคมตระหนัก รับรู้ และให้โอกาสแก่คนพิการให้สามารถมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับคนปกติ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

จากการทบทวนงานวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดบริการและสวัสดิการสำหรับคนพิการมีมากมายหลายรูปแบบ แต่การทำงานเพื่อคนพิการนั้นยังมีไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ที่เห็นได้ชัดเจนคือ ถึงแม้จะมีการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และมีการฝึกอาชีพต่างๆ ให้แต่ก็ไม่สามารถหางานทำได้เนื่องจากการไม่มีการเตรียมการรองรับในจุดนี้ที่เพียงพอและสถานประกอบการหลายแห่งก็ยังไม่ค่อยเปิดโอกาสให้คนพิการเข้าทำงาน ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นจึงควรมีการประสานงานในหลายๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น กรมแรงงาน กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย ซึ่งในการประสานงานร่วมกันจะทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายในการจัดบริการและสวัสดิการเพื่อคนพิการที่ครอบคลุมมากขึ้น

นอกจากนี้ควรมีการเตรียมมาตรการเพื่อรองรับกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับคนพิการ เช่น การสร้างโอกาสในการทำงาน การประชาสัมพันธ์เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับคนพิการ การจัดหาหน่วยงานรองรับกับคนพิการที่ได้รับการฝึกอาชีพ การจัดสภาพแวดล้อมที่และเครื่องอำนวยความสะดวกแก่คนพิการ ซึ่งมาตรการเหล่านี้จะช่วยสนับสนุนให้คนพิการสามารถอยู่ในสังคม สิ่งแวดล้อมโดยปกติสุข และมีโอกาสทำประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติต่อไป

### บทที่ 3

## ผลการศึกษา

### ผลการศึกษา

#### ที่มาของปัญหา

สงครามไม่เคยนำสิ่งดี ๆ มาให้ใคร กระทั่งผู้แพ้หรือแม้แต่ผู้ชนะ เหตุผลที่จะมาสนับสนุนคำพูดนี้มีให้เห็นมากมายตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งกับสภาพบ้านเรือน ทรัพยากร และกับเหยื่อสงครามที่เป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง ซึ่งทุกครั้งที่ทำสงครามจะมีการนำอาวุธที่ทันสมัยต่าง ๆ ออกมาใช้เพื่อทำลายล้างฝ่ายตรงข้าม อาวุธดังกล่าวก็รวมถึง “ทุ่นระเบิด” ที่ยังคงเป็นอาวุธที่นิยมใช้ในการต่อสู้ตลอดมา

โดยหลักการสู้รบทางภาคพื้นดิน มักจะประกอบด้วยการรบด้วยวิธีการรุก การรบด้วยวิธีการตั้งรับ และแบบสุดท้าย คือ การรบด้วยวิธีการร่นถอย โดยทุกประเภทจะใช้ทุ่นระเบิดในการรบเพื่อใช้ทำลายกองกำลังฝ่ายตรงข้ามให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด พร้อมกันนั้นทุ่นระเบิดยังเป็นเครื่องมือที่กีดขวางการเคลื่อนที่ของกองกำลังที่ทำการรบด้วยวิธีการรุกให้เคลื่อนที่ช้าลง มักจะเป็นการวางดักฝ่ายตรงข้ามและการวางเพื่อป้องกันตัว ซึ่งมักจะวาง ณ บริเวณขอบหน้าที่ตั้งของฐานที่มั่นของแต่ละฝ่าย

ดังนั้นทุ่นระเบิดจึงเป็นอาวุธชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อใช้ในการรบ โดยใช้ผสมผสานกับระบบอาวุธอื่น ๆ เช่น ปืนใหญ่ เครื่องยิงลูกระเบิด ( ปืน ค. ) จรวด ลูกระเบิดที่ถูกทิ้งจากเครื่องบินทิ้งระเบิด ทุ่นระเบิดจึงถูกสร้างขึ้นมามากเพื่อนำไปใช้ทำสงครามเท่านั้น และมักจะใช้การฝังใต้ดิน พร้อมทั้งใช้ดินปิดหน้าและพรางตาเป็นอย่างดี บางชนิดก็ติดตั้งไว้บนดิน และบางชนิดอาจจะติดตั้งไว้ในน้ำ ผลของการสู้รบจึงคงเหลือแต่ทุ่นระเบิด (mines) และสรรพาวุธระเบิดที่ยังไม่ระเบิด(UXO) อีกมากมาย โดยเฉพาะบริเวณแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ที่ยังประสบปัญหาสนามทุ่นระเบิดรวมทั้งยังมีผู้พิการจากภัยทุ่นระเบิดมากกว่าชายแดนด้านอื่น ๆ อีกด้วย

และจากสภาพเศรษฐกิจสังคมที่เร่ร่อน ทำให้คนต้องชวนขายทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพ ประกอบกับโอกาสและทางเลือกในการดำรงชีวิตของคนบริเวณชายแดนมีไม่มาก จึงทำให้บางครั้ง และบางคนที่ต้องเสี่ยงที่จะเข้าไปใช้พื้นที่ทุ่นระเบิด และนำพื้นที่ดังกล่าวมาทำเป็นพื้นที่เพาะปลูกบ้าง หรือการเข้าไปใช้พื้นที่บริเวณชายแดนเนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งทรัพยากรยังคงมีมาก ซึ่งคนที่อาศัยอยู่บริเวณนั้นทราบดีว่าบริเวณชายแดนมีปัญหาทั้งในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาสนามทุ่นระเบิด แต่ด้วยความจำเป็นที่จะต้องหาเลี้ยงตนเอง และรวมถึงครอบครัว ทำให้มีคนบางส่วนที่เข้าไปใช้พื้นที่แล้วโดนระเบิดกลายเป็นคนพิการขาขาด แขนขาด ซึ่งมีมากบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา และบางส่วนในอำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์ที่ประสบปัญหาพื้นที่ทุ่นระเบิดและมีผู้พิการจากภัยทุ่นระเบิดอยู่อีกมาก

### สาเหตุการโดนระเบิด

พื้นที่ตามแนวชายแดนโดยทั่วไปมักจะมีอันตราย ซึ่งอาจมาจากการลอบทำร้าย การปล้น สดมภ์ การดักจับตัวประกัน หรือแม้แต่ปัญหาทุ่นระเบิด โดยทุก ๆ ปัญหานั้นทุกคนทราบดีถึงความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แต่เมื่อหมดฤดูกาลการทำนาทุกครั้ง ชาวบ้านก็ต้องหาอาชีพเสริมเพื่อความอยู่รอด บางคนก็ไปรับจ้างขายแรงงานนอกหมู่บ้าน บางคนก็รับจ้างฟันหญ้าคา บางคนก็เข้ากรุงเทพฯ เพื่อมาทำงานรับจ้างบ้าง และบางคนก็ยอมเสี่ยงที่จะไปหาของป่าหรือล่าสัตว์บริเวณชายแดนเพื่อหาอาหารมาเลี้ยงชีพ แต่ไม่ใช่ทุกคนที่จะปลอดภัยกลับมา มีคนบางส่วนที่เข้าไปในป่าบริเวณชายแดนแล้วประสบอุบัติเหตุจากทุ่นระเบิด ทำให้ขาขาด บ้าง แขนขาดบ้าง ดังเช่น

“เสริ่ง” ที่ไปเก็บเห็ดกับเพื่อนหลังหมู่บ้าน เมื่อพบว่าเห็ดมีเยอะมากเลยจึงเข้าไปเก็บโดยไม่ทราบว่าบริเวณดังกล่าวเคยเป็นที่หลบอาศัยของชาวเขมรช่วงที่เขมรแตก จึงโดนระเบิดขาขาดทั้งสองข้าง

กับอีกรายหนึ่งซึ่งออกไปเกี่ยวหญ้าคาที่ป่าหลังหมู่บ้าน ซึ่งเขาจำวันที่เกิดอุบัติเหตุได้แม่นยำเหมือนกับว่าวันนั้นทำให้ชีวิตเขาเปลี่ยนไป

“สมพงษ์” นี่ไปลักผักกับออกกับผู้ศึกษาว่าวันนั้นเป็นวันที่ 24 ตุลาคม 2538 ซึ่งตรงกับวันที่มีสุริยุปราคา ประมาณสองโมงเช้าเขาออกจากบ้านเพื่อไปเกี่ยวหญ้าคาบริเวณช่องเปราะ ซึ่งเป็นช่องทางสัญจรระหว่างคนสองประเทศ และได้เหยียบระเบิด และได้พยายามที่จะช่วยตัวเองก่อน โดยเอาปืนมามัดกับท่อนขาที่เหลือ ลากตัวเองมาให้ใกล้ถนนมากที่สุด กว่าที่คนจะมาพบและช่วยเหลือก็ประมาณสี่โมงเย็นไปแล้ว

แต่กับอีกสองคนที่บอกว่าไม่เคยคิดจะเข้าไปใช้พื้นที่บริเวณชายแดนเลยเพราะกลัว แต่พวกเขา ก็ประสบอุบัติเหตุ เนื่องจาก

“สกาเวือน” ตอนนั้นอายุประมาณ 16 ปี ได้ออกไปเลี้ยงควายตามปกติบริเวณชายทุ่งแถวด่านศุลกากร ด้วยความที่เป็นเด็กไม่รู้เรื่องอะไร เมื่อเห็นระเบิดก็เดินเข้าไปใกล้โดยไม่ทราบว่ามันจะอันตราย ซึ่งจากอุบัติเหตุในครั้งนั้นทำให้สกาเวือนโดนระเบิดขาขาด และกับ “สมหมาย” ซึ่งโดนระเบิดไม่นานมานี้ ซึ่งบอกว่าไม่เคยคิดที่จะไปล่าสัตว์หรือหาของป่าอย่างคนที่โดนระเบิดมาก่อนหน้านี้ แต่ทำไมถึงโดนระเบิดก็ไม่รู้ เพราะวันนั้นไปเลี้ยงควายตามปกติแถวเขื่อนในหมู่บ้าน และบังเอิญไปเหยียบทุ่นระเบิดที่ลอยตามน้ำมานั่นเอง ทำให้ต้องตัดขาออกข้างหนึ่ง

ซึ่งจากการพูดคุยกับผู้พิการส่วนใหญ่สาเหตุที่ทำให้พิการนั้น มักจะมาจากการที่เข้าไปใช้พื้นที่บริเวณชายแดนเพื่อการล่าสัตว์ การเก็บของป่า และการหาอาหารมากินบ้าง มาขายบ้าง โดยเหตุผลส่วนมากที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุเหล่านั้นมาจาก ปัญหาความยากจนและปัญหาเรื่องรายได้ในการดำรงชีพ เพราะเมื่อถึงช่วงนอกฤดูกาลการทำนา ชาวบ้านก็จะหาอาชีพอื่นทำเพื่อรอการทำนาในปีถัดไป อาจจะไปเกี่ยวหญ้าคาบ้าง ไปรับจ้างตัดอ้อยบ้าง หรือการเข้าไปหาของป่าเพื่อนำมาขายบ้าง เป็นการหารายได้เสริมมาดำรงชีวิต ซึ่งเป็นการดำรงชีวิตไปวัน ๆ

## การรักษาพยาบาล

การรักษาพยาบาลส่วนใหญ่ผู้ที่ได้รับอุบัติเหตุจากทุ่นระเบิดจะถูกส่งตัวไปปฐมพยาบาลเบื้องต้นก่อนที่โรงพยาบาลกาบเชิง และจะถูกส่งตัวไปรักษาที่โรงพยาบาลสุรินทร์ ด้วยเหตุผลที่ว่าโรงพยาบาลกาบเชิงไม่มีหมอศัลยกรรมด้านกระดูกโดยตรง และเมื่อผู้ศึกษาเข้าไปพูดคุยกับผู้พิการทำให้ทราบว่ามียางรายที่โดนระเบิดตั้งแต่โรงพยาบาลกาบเชิงยังไม่ตั้ง และมีบางรายที่ได้รับอุบัติเหตุตอนที่โรงพยาบาลตั้งใหม่ ๆ คนพิการรายหนึ่งเล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า

ตอนนั้น ปี 2531 "เพ็ญ" โดนระเบิดกับ"เชื้อม" ไปกันสองคนก็โดนทั้งสองคน และถูกส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลกาบเชิง หมอไม่ได้ส่งตัวไปยังโรงพยาบาลสุรินทร์ และได้ผ่าตัดให้ แต่ตอนที่โดนระเบิดยังรู้ตัวว่านิ้วซ้ายขาดแต่ถูกตัดขึ้นมาถึงข้อเท้า แต่สะกัดที่โดนที่หน้าแข้งมันไม่หายก็เลยถูกตัดอีกครั้งคราวนี้จึงถูกตัดเหนือเข่าซึ่ง "เพ็ญ"เป็นคนใช้รายแรกที่โดนระเบิดส่วน "เชื้อม" ก็ขาดแค่ข้อเท้าแต่ก็ถูกตัดเหนือเข่าเช่นกัน เพราะมีแผลที่โดนสะกัดระเบิดที่หน้าแข้งทำให้กระดูกแตก

โดยส่วนใหญ่คนที่ได้รับอุบัติเหตุจากทุ่นระเบิดจะถูกส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลสุรินทร์ เมื่อรักษาแผลที่โดนระเบิดหายดีแล้ว ก็จะมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายกายภาพบำบัดมาสอนหัดเดินให้ผู้พิการ รวมทั้งการทำขาเทียม เมื่อคนไข้สามารถที่จะเดินได้ด้วยขาเทียมและเรียนรู้การรักษาแผลที่โดนระเบิดแล้ว ก็สามารถกลับไปรักษาพยาบาลที่บ้านได้ ซึ่งผู้พิการทุกคนได้รับการรักษาพยาบาลฟรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่ต้องทำบัตรผู้พิการเสียก่อน

ผู้พิการจากทุ่นระเบิดจะได้รับการยกเว้นเงินสงเคราะห์จากกรมประชาสงเคราะห์ เพราะว่าเป็นคนพิการที่ยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้อยู่ แต่ก็จะมีองค์กรรัฐ ภาคเอกชน หรือ NGOs เข้ามาช่วยเหลือ ซึ่งบางแห่งจะให้เงินช่วยเหลือ , ให้อาหารไปเลี้ยง , อาหารแห้ง และการฝึกอาชีพให้แก่ผู้พิการ

## การเปลี่ยนแปลง / ชีวิตเมื่อวันวานของผู้พิการ

ความพิการ เมื่อเกิดขึ้นกับบุคคลใดแล้วย่อมจะทำให้บุคคลนั้นมีปฏิกิริยาต่อความพิการ และก่อให้เกิดผลกระทบทางอารมณ์และจิตใจ ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ เรื่องภาระหน้าที่ของครอบครัวที่จะต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูคนพิการ ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องถึงปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัวอีกด้วย เพราะฐานะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ครอบครัวสามารถดำเนินไปอย่างราบรื่นและสงบสุข

"ทุกครั้งที่เห็นเพื่อน ๆ เขาออกไปทำงาน พี่เขาจะบ่นว่าอยากจะทำงานได้เหมือนเดิมเร็ว ๆ อยากมีขาเหมือนเดิม" นี่เป็นส่วนหนึ่งจากการบอกเล่าของภรรยาผู้พิการที่เขาคิดถึงอดีตที่ผ่านมาเมื่อสามีเธอมีร่างกายไม่เหมือนเดิม

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ทำให้ผู้พิการบางคนถึงกับทำใจไม่ได้ บางครั้งก็ไม่อยากที่จะยอมรับความจริง บางครั้งก็คิดที่จะฆ่าตัวตาย แต่ก็มียกหลายคนที่ทำใจได้ตั้งแต่รู้ว่าตัวเองโดนระเบิดและไม่มีความเสียแล้ว

"เสี" เป็นคนหนึ่งที่บอกแก่ผู้ศึกษาว่า ได้ทำใจตั้งแต่รู้ว่าโดนระเบิดขาขาดสองข้างแล้ว เพราะก่อนหน้านี้ก็เกือบที่จะโดนระเบิดขาขาดมาแล้วถึงสามครั้ง และคิดตั้งแต่วินาทีที่โดนระเบิดแล้วว่า จะต้องทำอย่าง

ไรกับชีวิตต่อไป เสรีองบอกว่ากำลังใจจากคนรอบข้างเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีกำลังใจที่จะมีชีวิตต่อไป แต่กำลังใจจากตัวเองก็สำคัญ และมีผลกับร่างกายของเราด้วย ส่วนอีกรายหนึ่งก็ทำใจโดยการทำงานมาก ๆ เพื่อให้ลืมเรื่องที่เกิดขึ้น

เพศก็มีความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงนี้เหมือนกัน “สกาเวือน” บอกว่าหลังจากที่โดนระเบิดไม่นานก็ตั้งครรภ์และมีปัญหาในการเดิน เพราะการทรงตัวจะไม่ค่อยดี บางทีก็ปวดแผลจนร้องไห้ออกมาก็มีเหมือนกัน แต่ก็ไม่ได้ไปอยู่ที่คนใดคนหนึ่งจะทำใจยอมรับกับสภาพร่างกายและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงได้เร็วก่อนกันคนนั้น

ระยะเวลาก็คือเป็นส่วนหนึ่งในการทำใจ ซึ่งหลาย ๆ คนนั้นทำใจอยู่นานหลายปี เกือบจะทุกคนที่พูดคุยนั้นสามารถปรับตัวได้เมื่อเข้าปีที่สามแล้วไปแล้ว แต่มีรายล่าสุดนี้ที่เพิ่งโดนระเบิดเมื่อปี 2542 เมื่อผู้ศึกษาพูดคุยกับ “สมหมาย” เรื่องการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เขาก็เงียบไปนาน นานจน ผู้ศึกษาพอจะคาดเดาได้ว่าเขายังไม่สามารถที่จะพูดคุยในเรื่องนี้ได้ในตอนนั้น เพราะยังทำใจยอมรับกับสภาพไม่ได้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเปลี่ยนไปคุยในเรื่องอื่นที่เขาสบายใจที่จะตอบแทน

และครอบครัวก็เป็นปัจจัยหนึ่งและถือเป็นกำลังใจสำคัญที่ทำให้ผู้พิการรู้สึกว่าคุณค่าเหมือนเดิม ซึ่งผู้พิการหลาย ๆ คนนั้นไม่ครอบครัวคอยให้กำลังใจ หรือดูแลเอาใจใส่ แต่ก็มีผู้พิการบางคนที่ต้องสร้างกำลังใจให้ตนเองเพื่อลูกอีกสองคน

“สกาเวือน” รู้สึกเสมอว่าแม่ไม่รักเธอ แต่เธอก็พยายามที่จะดูแลเอาใจใส่แม่ เพื่อให้แม่พอใจและรักเธอบ้าง แต่เมื่อเธอได้รับอุบัติเหตุขาขาด เธอก็รู้ว่าแม่ไม่รักเธอเลย และยังไม่ช่วยเหลือเธอในเรื่องใด ๆ ทั้งสิ้น ทำให้เธอรู้สึกท้อแท้ แต่เมื่อเธอแต่งงานและมีลูก เธอก็รู้สึกว่าชีวิตของเธอยังมีความหมายอยู่ เธอจึงตั้งใจทำงานเพื่อครอบครัวของเธอ เพื่อลูก และแม่ของเธอด้วย และ “ราช” ซึ่งหลังจากที่พิการได้ไม่นานภรรยา ก็ทิ้งไป ทั้งราชกับลูกๆ อีก 3 คนไว้กับราช ทำให้ชีวิตของราชต้องทำแต่งงาน เพื่อให้ลืมอดีต และเพื่อความอยู่รอดของลูกๆ อีก 3 คน

ดังนั้นการมีงานทำ มีรายได้ก็เป็นส่วนที่ทำให้คนพิการมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้สึกว่าคุณค่า แต่ในด้านการประกอบอาชีพก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ผู้พิการเมื่อได้รับอุบัติเหตุแล้วไม่สามารถที่จะประกอบอาชีพได้เต็มที่หรือเหมือนเดิมได้ จึงต้องใช้เวลาพอสมควรจากการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ แต่กับ “ชอบ” เมื่อเขาออกจากโรงพยาบาลไม่นาน เขาก็เริ่มที่จะทำงานเพื่อให้ลืม ซึ่งแต่ก่อนชอบทำงานเกี่ยวกับการทำเฟอร์นิเจอร์ เขาจึงเริ่มที่จะทำงานทางด้านนี้อีกครั้งที่บ้าน และคิดว่าเขาสามารถที่จะทำงานได้เหมือนคนปกติ ต่อมาเขาก็สามารถที่จะซื้อที่และสร้างบ้านด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเอง และสามารถที่จะหาเลี้ยงครอบครัวให้อยู่ดีกินดีได้เหมือนคนปกติ

การฝึกอาชีพเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้พิการให้ความสนใจและอยากที่จะเข้ามาฝึกฝน แต่เมื่อเข้ามารับการฝึกก็มักจะไม่ได้ฝึกในสิ่งที่ต้องการ โดยมากมักจะเกิดจากผู้พิการไม่มีพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่ต้องการจะฝึก ทำให้ถูกส่งไปฝึกอาชีพพื้นฐานต่าง ๆ เช่น การตัดผม การเย็บผ้า แต่ผู้พิการบางคนไม่ค่อยสนใจที่จะฝึกมากนัก เพราะไม่มีตลาดรองรับอาชีพที่ฝึกมา “สมพงษ์” ได้รับการฝึกทางด้านการตัดผม เพราะไม่สามารถที่จะฝึกอาชีพอื่น ๆ ได้ เนื่องจากจบการศึกษาแค่ชั้น ป.4 จึงทำให้ขาดโอกาสในการฝึกอาชีพที่ต้องการ

### การให้คุณค่าต่อตนเอง

แต่เดิมเมื่อบุคคลใดต้องกลายเป็นผู้พิการในภายหลัง ที่มีไข้การพิการแต่กำเนิด ก็มักจะถือกันว่าเป็นเรื่องของบุญกรรมและดำเนินชีวิตไปตามยถากรรม เท่าที่ผู้พิการนั้นจะสามารถกระทำได้ จึงมักจะไม่มี การบำบัดหรือฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้พิการสักเท่าใดนัก แต่กับผู้พิการบางคนเขาไม่เชื่อว่าสิ่งที่ได้รับเป็นเรื่องของ เวิร์กรรม แต่เป็นเรื่องของอุบัติเหตุ ซึ่งทำให้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิดในเรื่องความพิการของแต่ละบุคคล

อย่างเช่น “สมพงษ์” กับ “ชอบ” ที่เชื่อกันว่าเขาสองคนในอดีตเคยเป็นนายพราน ใช้กับดักล่าสัตว์มา เป็นอาหารและเพื่อขายมากมายหลายครั้ง และเมื่อประสบอุบัติเหตุ ก็คิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นกรรมที่เขาได้ กระทำกับสัตว์ที่เขาล่ามา และกับ “ชัย” ก็คิดเช่นกัน แต่เขาคิดว่าอดีตเขาเคยเป็นทหารพรานรับจ้างไปรบ มี การวางระเบิดเพื่อดักฝ่ายตรงข้ามมากมาย และเมื่อตนเองโดนระเบิดเองบ้างก็อาจจะเป็นกรรมที่ทำไว้ ซึ่งก็ เป็นการคิดเพื่อปลอบใจตนเอง และเพื่อการทำให้ยอมรับสภาพร่างกายได้เร็วขึ้น แต่ในทางกลับกันผู้พิการก็ คิดว่าพวกเขาโชคดีที่สามารถรอดชีวิตกลับมาได้

ในระยะแรกที่ผู้พิการโดนระเบิดพวกเขามักจะรู้สึกหมดหวังในชีวิต เพราะความรู้สึกที่ตนเองมีรูปร่าง ลักษณะทางร่างกายไม่เหมือนคนอื่น ๆ แต่เมื่อเวลาผ่านไปพวกเขาก็เกิดความเคยชินกับสภาพร่างกายที่ เปลี่ยนไป ครอบครัวมีบทบาทมาก สามารถทำให้อาการทางจิตใจของผู้พิการดีขึ้นตามมา และจากการที่ได้รับการเอาใจใส่จากครอบครัวญาติหรือเพื่อน และนั่นก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้พวกเขามองตนเองว่าพวกเขายังมี ความสามารถที่จะทำอะไรได้อีกหลายอย่าง และได้เหมือนอย่างคนปกติโดยทั่วไป ซึ่ง “เสรี” บอกว่าคนที่นี้ไม่รังเกียจคนพิการ เพราะเขาชินกับพวกคนพิการชาชาติ แขนขาที่โดนระเบิดมา และตัวเขาเองก็สามารถ ที่จะทำกิจกรรมบางอย่างที่คนปกติก็อาจทำไม่ได้ เช่น การดำน้ำ การปีนต้นไม้

หน้าที่ความรับผิดชอบต่อครอบครัวก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้พวกเขารู้สึกภูมิใจในตนเอง แม้จะมี รูปร่างพิการแต่พวกเขาก็มีกำลัง มีสมอง มีความคิด และสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ แต่ก็จะมีผู้พิการบาง คนที่รู้สึกว่าตนเองไม่มีค่า เพราะครอบครัวไม่ให้ความสำคัญกับตัวผู้พิการ ซึ่งเป็นการบั่นทอนจิตใจทำให้ผู้ พิการที่มองตนเองว่าไม่มีค่า

### ความยากลำบากในชีวิต

ความพิการที่เกิดขึ้นกับบุคคลใดก็ตาม มักจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความไม่มั่นใจในการดำเนินชีวิต และมักจะเกิดผลกระทบต่องูพิการและต่อครอบครัวตามมา

โดยผลกระทบต่องูพิการนั้น ผลกระทบที่เห็นได้ชัดคือ ด้านร่างกาย จากการทำหน้าที่ของอวัยวะของ ร่างกายที่หย่อนสมรรถภาพ ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ตามปกติ ด้านอารมณ์และจิตเจ้านั้น มักจะเกิดความกลัว วิดกกังวล หงุดหงิด และด้านบุคลิกภาพ ที่อาจจะขาดความมั่นใจ ขาดความกล้า ขาดความอดทน ซึ่งจะเป็น ผลกระทบไปสู่การปรับตัวทางสังคมด้วย

ส่วนผลกระทบต่อครอบครัวนั้นมีผลทางด้านอารมณ์และจิตใจ สมาชิกในครอบครัวคนพิการมักจะมี ความเครียด ความกลัวในความไม่มั่นคงของครอบครัวและวิถีชีวิตของคนในครอบครัว ความวิตกกังวลเรื่อง การเลี้ยงดู ค่าใช้จ่าย การดูแลรักษา การถูกรังเกียจ ถูกเยาะเย้ยจากคนภายนอก ซึ่ง “สมพงษ์” ครั้งหนึ่งเขา

เคยไม่สบายมาก หมอบอกว่าเป็นโรคดีซ่าน ลักษณะอาการของโรคนี้ในระยะแรกจะมีไข้ ไอ เนื้อตัวจะเริ่มเหลือง ชูบผอม ชาวบ้านที่ไม่รู้ว่าเขาเป็นโรคอะไรก็นินทาเพราะคิดว่า “สมพงษ์” เป็นโรคเอดส์ ตอนนั้นครอบครัวของเขาเดือดร้อนมากและมีความวิตกกังวล แต่ก็พยายามที่จะปลอบใจไม่ให้ “สมพงษ์” คิดมาก เขาจึงไปตรวจเลือดตามที่ชาวบ้านขอ และผลการตรวจเลือดเขาไม่เป็นอะไร จึงทำให้ภาวะที่คนภายนอกมองเขาว่าเป็นโรคร้ายนั้นหมดไป และการดำเนินชีวิตของคนในครอบครัวก็เข้าสู่ภาวะปกติ

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเพราะคนพิการไม่สามารถปฏิบัติภาระหน้าที่ตามสถานภาพและบทบาทในครอบครัวได้ ทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างกันบกพร่องไป บางรายถึงต้องหย่าร้าง ครอบครัวแตกแยก เช่น สัมพันธภาพระหว่าง สามี - ภรรยา บิดา - มารดา และบุตร “ราช” ก็มีปัญหาคือครอบครัว เมื่อหลังจากที่เขาโดนระเบิดขาขาดแล้ว ภรรยาก็หนี “ราช” ไป ทั้งลูกสามคนที่ยังเล็ก ๆ ใ้ให้เขาต้องเลี้ยงดู ส่วนเขาเองก็ไม่มีอาชีพอะไรที่มั่นคง จึงต้องหาเลี้ยงลูก ๆ โดยการตัดไม้มาเผาถ่าน ได้เงินแค่การประทังชีวิตไปวัน ๆ

ส่วนด้านฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าคนพิการเคยเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือเคยเป็นกำลังสำคัญในการหารายได้ให้แก่ครอบครัว เมื่อไม่สามารถประกอบอาชีพเดิมได้หรือไม่มีอาชีพเนื่องจากความบกพร่องทางร่างกาย ทำให้ต้องเปลี่ยนงาน ก็จะทำให้ครอบครัวมีรายได้ลดลงหรือไม่มีรายได้เลย ครอบครัวจึงต้องประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจและในที่สุดครอบครัวก็จะตกอยู่ในภาวะหนี้สินอันยากแก่การฟื้นฟูสภาพครอบครัวได้

“เพ็ญวิ” แต่เดิมเคยเป็นกำลังหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว แต่เมื่อได้รับอุบัติเหตุ ทำให้เขาไม่สามารถที่จะทำงานได้อย่างเต็มที่ ปัจจุบันเขาจึงเป็นฝ่ายช่วยภรรยาทำงานมากกว่า

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้พิการจะได้รับการช่วยเหลือในหลายรูปแบบเพื่อให้ผู้พิการสามารถที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้ด้วยความรู้สึกมั่นใจและไม่รู้สึกอยู่ลำพังในสังคม ซึ่งการช่วยเหลือมักจะเป็นการช่วยเหลือทางด้านการฝึกอาชีพ วัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ สิ่งของ เงินช่วยเหลือ ที่จะทำให้นุคคลนั้นสามารถที่จะดำรงบทบาทหรือหน้าที่รับผิดชอบได้ตามปกติ

### วงจรความทุกข์ยากของผู้พิการ

ทุก ๆ คนในสังคมล้วนมีปัญหา แล้วแต่ว่าจะมีการตีความว่าปัญหานั้นมากหรือน้อยต่างกัน และเราควรจะพิจารณาว่าปัญหานั้นคืออะไร มีสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหานั้นอย่างไรบ้าง และเราควรจะแก้ไขที่ต้นเหตุเพื่อจะได้ไม่ก่อให้เกิดปัญหาอีกต่อไป

และปัญหาของผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัยนั้น ผู้ศึกษาพบว่าผู้พิการเหล่านี้มักจะขาดโอกาสในหลาย ๆ ด้าน อย่างเช่น การศึกษา เพราะเกือบทุกคนที่ได้รับการศึกษาถึงแค่ชั้น ป.4 ซึ่งในสมัยก่อนนั้นทุกคนก็จะจบแค่ชั้น ป.4 เป็นส่วนมาก เนื่องด้วยสาเหตุที่ไม่มีเงินเรียนต่อ การรับภาระในการช่วยเหลือครอบครัว ภาวะสงครามที่ไม่สามารถที่จะไปโรงเรียนได้ สาเหตุเหล่านี้ ทำให้ผู้พิการขาดโอกาสทางการศึกษาจึงต้องออกมาประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว ซึ่งอาชีพที่สามารถทำได้ ก็จะเป็นอาชีพเดิม ๆ ที่บรรพบุรุษเคยทำมา เช่น การทำนา การล่าสัตว์ หาของป่า ซึ่งก็เป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้ความรู้ และทักษะมากนัก ซึ่งบาง

ครั้งก็ทำให้เขาขาดโอกาสหลาย ๆ อย่างไป แม้กระทั่งการเข้าฝึกอาชีพของคนพิการในหลายหน่วยงานมีการจำกัดความรู้ขั้นต่ำ ที่ ป.6 จึงทำให้ผู้พิการหลายคนเข้าไปฝึกอาชีพได้ เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องของพื้นฐานทางการศึกษานั้นเอง

ความยากจน ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่เป็นข้อจำกัดที่ทำให้ผู้พิการต้องเข้าไปอยู่ในวงจรที่ต้องเสี่ยงเข้าไปใช้พื้นที่ทุ่นระเบิด เพราะบางคนไม่มีที่นาเป็นของตนเองบ้าง สภาพภูมิอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยทำนาได้ปีละครั้ง หลังฤดูกาลการทำนาแล้วไม่มีอาชีพอื่น ๆ รองรับ จึงต้องหาเลี้ยงชีพด้วยการเข้าไปเก็บของป่า ล่าสัตว์ การหาอาหาร เพื่อมาเลี้ยงตนเองและครอบครัว หรือแม้กระทั่งการออกไปหาหญ้าคาบริเวณนอกหมู่บ้าน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้พวกเขาได้รับอุบัติเหตุ

และสุดท้าย คือ การเจ็บปวดทางกายและทางใจที่พวกเขาได้รับ จากการที่เคยเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว สามารถทำงานได้เต็มที่ กลับกลายมาเป็นภาระที่ต้องให้ครอบครัวดูแล ความสามารถในการทำงานลดลง จากข้อจำกัดทางด้านร่างกาย เป็นความรู้สึกที่ผู้พิการรู้สึกด้อยค่า ไม่สามารถไปไหนด้วยตนเองโดยลำพังได้ ผู้พิการส่วนมากใช้เวลาในการปรับตัวและยอมรับสภาพได้ประมาณ 3-4 ปี ซึ่งในช่วงระยะนี้ไม่ได้มีผลกระทบต่อดังผู้พิการเพียงอย่างเดียวแต่ยังส่งผลกระทบต่อคนในครอบครัวอีกด้วย บางคนไม่สามารถส่งเสียลูกให้เรียนหนังสือได้เพราะไม่มีแม่เงินจะกินข้าว จึงให้ลูกออกจากโรงเรียนตอน ป.3 และมาช่วยทำงาน เป็นต้น

ผู้พิการบางคนจึงเข้ารับการฝึกอาชีพเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถให้กับตนเองเพื่อจะได้มีทางเลือกและโอกาสในการประกอบอาชีพใหม่ การหารายได้เพิ่มเติม หรือการนำทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่มาปรับใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น และการจัดตั้งกลุ่มผู้พิการจากภัยทุ่นระเบิดให้เข้มแข็งและต่อเนื่องเพื่อที่จะได้มีอำนาจในการต่อรอง และสามารถที่จะช่วยผู้พิการด้วยกันเองได้มากขึ้น

## บทที่ 4

### สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

#### 4.1 สรุปผลการศึกษา

เป็นการศึกษาผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัย อำเภอท่ง จังหวัดสุรินทร์จำนวน 10 ราย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพ คือ การพูดคุยแบบเจาะลึกและการสังเกต ซึ่งการศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะต้องการที่จะทราบถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัยทั้งก่อนและหลัง ปัญหาและอุปสรรคในการดำรงชีวิต การปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การให้คุณค่าในชีวิตของตนเอง รวมทั้งรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

##### สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัยทั้งก่อนและหลัง

ก่อนที่ผู้พิการจะได้รับอุบัติเหตุนั้น สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละรายนั้น คือสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่เห็นได้โดยทั่วไปในชนบทภาคอีสาน แต่เมื่อพวกเขาได้รับอุบัติเหตุ สูญเสียอวัยวะไป สภาพชีวิตทั้งของผู้พิการเอง และของครอบครัวได้เปลี่ยนแปลงไป พวกเขาต้องขวนขวายในการดำรงชีวิตเพื่อให้มีชีวิตรอด บางคนเมื่อก่อนมีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว ปัจจุบันกลับกลายเป็นต้องมาหารายได้เลี้ยง แต่บางคนแม้สภาพร่างกายจะเปลี่ยนแปลงไป แต่นั่นที่ ความรับผิดชอบยังคงเดิม นั่นคือบทบาทในการเป็นหัวหน้าครอบครัว และบทบาทในการหาเลี้ยงครอบครัวยังคงอยู่

และสภาพจิตใจของผู้พิการ เพราะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ทำให้ผู้พิการบางคนถึงกับทำใจไม่ได้ และไม่อยากจะยอมรับความจริง โดยจะแสดงออกมาเป็นลักษณะการดุด่า การกินเหล้าให้เมา หรือแม้กระทั่งการร้องไห้ แต่ก็มีอีกหลายรายที่ทำใจได้ตั้งแต่รู้ว่าตัวเองโดนระเบิดและไม่มีความเสียแล้ว

##### ปัญหาและอุปสรรคในการดำรงชีวิต

ในระยะแรกของผู้พิการโดนระเบิดพวกเขามักจะรู้สึกหมดหวังในชีวิต เพราะยังทำใจรับสภาพไม่ได้และคิดว่าตนเองไม่มีความสามารถที่จะเลี้ยงดูครอบครัวให้ดีขึ้นได้ แต่เมื่อเวลาผ่านไปพวกเขาก็เกิดการปรับตัวกับสภาพร่างกายที่เปลี่ยนไป ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับจิตใจลดน้อยลง แต่กับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้นั้น ยังเป็นปัญหาที่แก้ยาก เพราะส่วนมากยังมีฐานะยากจน การศึกษาน้อย หากจะยกระดับชีวิตและความเป็นอยู่นั้นให้ดีขึ้นนั้นไม่ยาก แต่ต้องอาศัยเวลาและความสามารถของแต่ละคน

### การปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

คนทุกคนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับตัว ย่อมต้องมีการปรับตัวกันทุกคน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้พิการเหล่านี้ ต้องใช้เวลาในการปรับตัว เนื่องจากการรับภาระหน้าที่การเป็นหัวหน้าครอบครัวที่จะต้องหาเลี้ยงครอบครัว แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ภาระต่าง ๆ ก็ต้องตกเป็นหน้าที่ของครอบครัวที่จะต้องหาเลี้ยงพวกเขา ทำให้ในช่วงระยะเวลาแรกมีการปรับตัวได้น้อย แต่เมื่อมีการปรับตัวได้แล้ว ผู้พิการแต่ละคนก็สามารถที่จะดำรงชีวิตได้เหมือนเดิมซึ่งเป็นผลจากการยอมรับและเห็นคุณค่าในชีวิตของผู้พิการว่ายังมีทักษะความรู้ ความสามารถที่จะดำรงชีวิตต่อไปได้ตามปกติ

### รูปแบบของการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

แนวทางการให้ความช่วยเหลือของทั้งภาครัฐและเอกชนนั้น ส่วนใหญ่เพื่อต้องการบรรเทาปัญหาในเรื่องความจำเป็นขั้นพื้นฐานแก่ผู้พิการ และต้องการให้ผู้พิการสามารถที่จะดำรงชีวิตต่อไปได้เหมือนคนปกติ

ซึ่งคนพิการควรจะได้รับ การยอมรับและส่งเสริม สนับสนุนให้ใช้ความรู้ ความสามารถเท่าที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต โดยมุ่งพัฒนาดตนเอง เพื่อจะได้เป็นภาระแก่ครอบครัว และประเทศชาติน้อยลง

## 4.2 ข้อเสนอแนะ

### ระดับนโยบาย

1. เนื่องจากในแต่ละปีจะมีผู้พิการจากหลายสาเหตุเพิ่มขึ้น จึงทำให้การจัดบริการแก่ผู้พิการไม่ทั่วถึงและไม่ตรงกับความต้องการของผู้พิการ ดังนั้นรัฐควรจัดทำแผนในการเก็บข้อมูลผู้พิการทุกประเภททางภาคสนาม ซึ่งก็คือการเข้าไปสำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพในพื้นที่ และประสานงานกับองค์กรในชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการทำงาน และหากรัฐมีการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับผู้พิการเป็นประจำขึ้นแล้วน่าจะได้อะไรเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการการช่วยเหลือที่เป็นปัจจุบัน ทำให้แนวทางการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ของแต่ละองค์กร น่าจะตรงตามความต้องการของผู้พิการได้มากขึ้น

2. รัฐควรมีการจัดการบริการสำหรับคนพิการในรูปแบบของ One stop service เพื่อเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในหลายๆ ด้านเช่น การแพทย์ การศึกษา การฝึกอาชีพและสังคม โดยมุ่งเน้นให้ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานของภาครัฐและเอกชน รวมทั้งองค์กรท้องถิ่นในทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของคนพิการ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เป็นประโยชน์สูงสุด เพื่อให้เกิดบริการที่ครบวงจรมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มความสะดวกแก่คนพิการมากขึ้นโดยเฉพาะในเรื่องของการเดินทาง

3. รัฐควรสนับสนุนให้ชุมชนมีบทบาทในการดำเนินงานด้านคนพิการมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในด้าน การให้ข้อมูลข่าวสาร การจัดกิจกรรมช่วยเหลือคนพิการ การดึงคนพิการให้มาร่วมกิจกรรมของชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมให้นำนโยบายความคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation : CBR) มาประยุกต์ใช้มากขึ้น เพื่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการของคนพิการอย่างทั่วถึง

4. รัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ความเป็นไปที่เกี่ยวข้องกับคนพิการในทุกๆ ด้านให้สังคมได้รับรู้ ถึงศักยภาพของคนพิการตามสิทธิที่พึงได้รับ เช่น การเปิดโอกาสในด้านการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยลดข้อจำกัดในเรื่องของวุฒิการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการได้มากขึ้น หรือมีการสร้างหลักประกันเกี่ยวกับโอกาสในการมีงานทำ หรือมีการสนับสนุนเงินทุน/เงินกู้เพื่อประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้

5. องค์กรภาครัฐที่ให้ความช่วยเหลือผู้พิการจัดการประชุมและร่วมกันวางแผนกับองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการให้ความช่วยเหลือผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัยและครอบครัวโดยตรง เพื่อให้ผู้พิการปรับสภาพตนเองให้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนได้ตามสถานะของร่างกายที่เปลี่ยนไป และมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี

### ระดับปฏิบัติการ

1. เมื่อผู้ป่วยที่พิการออกจากโรงพยาบาล รัฐควรติดตามผลการรักษา และการใช้กายอุปกรณ์ ได้แก่ ขาเทียม ไม้ค้ำ รถเข็น ว่าเหมาะสมกับผู้พิการแล้วหรือยัง เพราะอุปกรณ์บางชนิดไม่เหมาะสมที่จะใช้งานในบางพื้นที่หรือบางคน เช่น ทำใบตอบรับเกี่ยวกับข้อมูลการใช้กายอุปกรณ์ที่แต่ละองค์กรจัดทำขึ้น เพื่อให้ผู้พิการได้ตอบกลับมาเมื่อนำกายอุปกรณ์ไปใช้แล้วว่ามีผลกระทบในเรื่องใดบ้าง ซึ่งทางองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือจะได้นำกลับมาแก้ไข หรือปรับปรุงการให้บริการในครั้งต่อไป

2. การจัดบริการแบบ one stop services เพื่อเพิ่มความสะดวกแก่ผู้พิการในเรื่องการเดินทางที่ไม่สะดวกการจัดศูนย์บริการแบบ one stop services ซึ่งในศูนย์บริการควรมีบริการทั้งการรักษาพยาบาล เบื้องต้น การให้คำปรึกษาปัญหาแก่ผู้พิการ แหล่งกู้ยืมเงิน การทำขาเทียม ฯลฯ เพื่อเพิ่มความสะดวกแก่ผู้พิการในเรื่องการเดินทางที่ไม่สะดวก

3. การส่งผู้พิการไปฝึกอาชีพ ควรคำนึงถึงความเป็นไปได้และโอกาสในการนำความรู้ที่ได้มาซึ่งประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ความต้องการที่จะเรียนรู้ของผู้พิการเอง และคำนึงถึงแหล่งตลาดแรงงานด้วย ซึ่งจะทำให้ผู้พิการสามารถทำงานหาเลี้ยงและดูแลครอบครัวได้เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ในสังคม

4. สนับสนุนการนำผู้พิการมาทำงานกับชุมชน หรือทำงานในองค์กรรัฐ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือผู้พิการ เพราะเขาจะทราบถึงปัญหาและความต้องการของผู้พิการด้วยตนเองเป็นอย่างดี

5. สำหรับองค์กรภาครัฐและเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือผู้พิการ ควรจัดการประชุมเพื่อหารือและตกลงทำความเข้าใจถึงแนวทางการให้ความช่วยเหลือผู้พิการของแต่ละองค์กร เพื่อไม่ให้เกิดการทำงานที่ซ้ำกัน อาจเป็นการประชุมประจำปีขององค์กรให้ความช่วยเหลือผู้พิการในพื้นที่เดียวกัน

6. องค์กรที่ให้ความช่วยเหลือทั้งภาครัฐและเอกชน ควรจัดเผยแพร่ความรู้เพื่อให้ทราบถึงภัยจากทุพภิกขภัยและสรรพาวุธระเบิดที่ยังไม่ระเบิดกับคนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่คาดว่าจะมีทุพภิกขภัย เพื่อการตระหนักถึงอันตรายที่จะได้รับ

7. การจัดสัมมนาองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือผู้พิการจากภัยทุพภิกขภัย เพื่อจัดการเผยแพร่ความรู้เพื่อให้ทราบถึงภัยอันตรายกับคนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่คาดว่าจะมีทุพภิกขภัย รวมทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักถึงอันตรายที่จะได้รับจากทุพภิกขภัย

## บรรณานุกรม

- กรกช ศรีสัมพันธ์. "บทบาทของสมาชิกครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมในการเผชิญปัญหาของคนพิการ." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, 2537.
- กองวิชาการ กรมประชาสงเคราะห์,รายงานการวิจัยเรื่อง "การศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดบริการสวัสดิการสังคมให้กับคนพิการและคุณภาพของกรมประชาสงเคราะห์กรณีบริการในรูปสถาบัน" ไม่ปรากฏที่พิมพ์. กรุงเทพฯ : 2544.
- กนิษฐา ถาวรกิจ. "การศึกษาความรู้ ทักษะและการปฏิบัติด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านคนพิการในที่ทำกรประชาสงเคราะห์จังหวัด." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- กิตติพงษ์ สุทธิ. "การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคมมหาบัณฑิต) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- กวี หังสุบุตร. รายงานการวิจัยเรื่อง"การพัฒนาศักยภาพคนพิการในครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นที่ 5 จังหวัด อุตรธานี สกลนคร ขอนแก่น นครพนมและเลย." คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- กุลนรี หาญพัฒนาชัยกุล. "การปรับตัวของครอบครัวในการดูแลคนพิการ : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา." วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาการพัฒน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2538.
- เกษร พันธุ์. "ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- โกมินทร์ ชาวนาได้. "การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ สังคมและจิตใจของลูกจ้างพิการที่ได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีลูกจ้างพิการที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจากศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน กรมแรงงาน." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
- จิตรา ศิริสมบุญผลาภ. "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของคนพิการ." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, 2537.
- ชีวาพร คุ่มจอหอ. "กลยุทธ์การใช้ TQM เพื่อพัฒนาระบบการฝึกอาชีพคนพิการของกรมประชาสงเคราะห์กรณีศึกษา : ศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการพระประแดง." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- นงลักษณ์ ไมตรีมิตร. "ทุ่นระเบิด นักฆ่าผู้ซื่อสัตย์" สารคดี 17 (กันยายน 2544) : 74-91.

## บรรณานุกรม(ต่อ)

- นิยม ทรรทรานนท์. “ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความพิการของทหารและตำรวจและประชาชนอาสาสมัคร ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ปราบปรามการกระทำอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.
- ปกรณ์ วชิรกุล. “ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้พิการในจังหวัดพิษณุโลก.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.
- ประถมพร โกชนสมบุรณ์. “การศึกษาปัญหาและความต้องการบริการทางสังคมของลูกจ้างที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยด้วยโรคเนื่องจากการทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีลูกจ้างที่มีอยู่ในคุ้มครองของกองทุนเงินทดแทน.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- รวมพร ถาวรอนุกุลกิจ. “แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- รัชติกร แสงศร. “การศึกษาการฟื้นฟูเด็กพิการในชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการฟื้นฟูเด็กพิการในชุมชนอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.
- วาสนา ตะเกาพงษ์. “การสร้างโอกาสการมีงานทำของคนพิการ.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- วารี ปัญจะผลินกุล. “การเข้าถึง (Access) บริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- วิจิตร แก้วเครือวัลย์. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการทางร่างกายในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2544.
- วิริยาภรณ์ พรนพดล. “การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารและนโยบายบริหารสังคม) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

ศูนย์ปฏิบัติการทุกระเบิดแห่งชาติ. "ผู้ประสบภัยทุกระเบิดในประเทศไทย." เอกสารประกอบการประชุมแนวทางการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากทุกระเบิด ณ ห้องจูปีเตอร์ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ โฮเทล วันที่ 26 กันยายน 2544.

สถาพร เกิดสว่างเนตร. "ความต้องการในการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาของผู้พิการที่นั่งบนรถเข็น." วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

สายสุดา เปรมชัยสถาพร. "พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 กับคนพิการในชุมชนแออัด." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

สิรินาถ บุญเกียรติ. "การเตรียมการของสถานประกอบการในการจ้างงานคนพิการ : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานประกอบการที่เข้าร่วมการสัมมนาเรื่องพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.

สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์. "แนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2543.

สุกัญญา วิบูลย์พานิช. "อัตมโนทัศน์และการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการ." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.

สุรียา บุญยศิริชัย,บรรณารักษ์. "กัมพูชาแผ่นดินเดือด." สำนักพิมพ์ไพลิน : กรุงเทพฯ, 2540.

สุปรีดา คงธรรม. "การศึกษาปัญหา ความต้องการและอุปสรรคคนพิการที่รับการฝึกอาชีพ ณ ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ พระประแดง กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

สุพรรธน์ นันทไพโรจน์. "ทัศนะของคนพิการต่อการสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงในชีวิต ภายหลังการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ฟื้นฟูอาชีพและศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการ ในสังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม." วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

สุรพล ปธานวนิช, ศักดิ์ศรี บริบาลบรรพตเขตต์และภาวนา พัฒนศรี. "ชีวิตการทำงานของลูกจ้างพิการในประเทศไทย," รายงานการวิจัย. สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

สุวิมล วิมลกาญจน. "การติดตามผลการใช้สิทธิประโยชน์ด้านอาชีพตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 . " วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

## บรรณานุกรม(ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม,ผู้รวบรวม. "ความก้าวหน้าในการดำเนินงานของประเทศไทยตามแผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยคนพิการ." ไม่ปรากฏที่พิมพ์. กรุงเทพฯ :2544.

องค์การแอ็นดิแคป อินเตอร์เนชั่นแนล. "แนวทางพัฒนาและยุทธศาสตร์การทำงานขององค์กร : ยุทธศาสตร์การทำงานการต่อต้านการใช้กระเบิด." แอ็นดิแคป อินเตอร์เนชั่นแนล : นนทบุรี, 2544

อรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ. "ปัญหาการเข้าสู่แรงงานของคนพิการที่เคยได้รับการฟื้นฟูอาชีพคนพิการ." สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537.

Norwegian People's Aid. Provincial Report, Surin : Progress Report and Preliminary Results : Thailand Landmaine Impact Survey, 2544.